

Znanja i stavovi studenata Veleučilišta u Bjelovaru o osobama s invaliditetom

---

Oršulić, Antonia

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Bjelovar University of Applied Sciences / Veleučilište u Bjelovaru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:144:110870>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-27**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Bjelovar University of Applied Sciences - Institutional Repository](#)

VELEUČILIŠTE U BJELOVARU
PREDDIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ SESTRINSTVA

**ZNANJA I STAVOVI STUDENATA VELEUČILIŠTA U
BJELOVARU O OSOBAMA S INVALIDITETOM**

Završni rad br. 67/SES/2018

Antonia Oršulić

Bjelovar, rujan, 2018.

Veleučilište u Bjelovaru
Trg E. Kvaternika 4, Bjelovar

1. DEFINIRANJE TEME ZAVRŠNOG RADA I POVJERENSTVA

Kandidat: **Oršulić Antonia** Datum: 16.07.2018. Matični broj: 001402
JMBAG: 0314013058

Kolegij: **ZDRAVSTVENA NJEGA OSOBA S POSEBNIM POTREBAMA**

Naslov rada (tema): **Znanja i stavovi studenata Veleučilišta u Bjelovaru o osobama s invaliditetom**

Područje: **Biomedicina i zdravstvo** Polje: **Kliničke medicinske znanosti**

Grana: **Sestrinstvo**

Mentor: **Živko Stojčić, dipl.med.techn.** zvanje: **viši predavač**

Članovi Povjerenstva za ocjenjivanje i obranu završnog rada:

1. Goranka Rafaj, mag.med.techn., predsjednik
2. Živko Stojčić, dipl.med.techn., mentor
3. Jasmina Marijan-Štefoković, dipl.med.techn., član

2. ZADATAK ZAVRŠNOG RADA BROJ: 67/SES/2018

Studentica će na dostupnom uzorku ispitanika provjeriti kakva su znanja o osobama s invaliditetom.

Studentica će istražiti koje pozitivne i negativne stavove studenti imaju prema invalidnim osobama.

Kroz rad će opisati vrste invaliditeta, specifičnosti i potrebe osoba s invaliditetom. Također će odrediti ulogu medicinske sestre/tehničara u edukaciji populacije o osobama s invaliditetom.

Zadatak uručen: 16.07.2018.

Mentor: **Živko Stojčić, dipl.med.techn.**

Zahvala

Zahvaljujem svim predavačima i profesorima Stručnog studija sestrinstva u Bjelovaru na prenesenom znanju i podršci tijekom studiranja. Posebno zahvaljujem svom mentoru dipl. med. techn. Živku Stojčiću, na stručnoj pomoći i motivaciji tijekom pisanja ovog rada.

Najviše se zahvaljujem svojim roditeljima koji su mi ovo omogućili i bez njih ne bih ovo uspjela. Hvala Vam na svakoj lijepoj riječi, na brisanju svake suze, hvala Vam na bezuvjetnoj podršci i vjeri u mene.

Ovaj rad posvećujem svom djedu jer mu je najveća želja da njegov „Mišur“ završi fakultet.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Invaliditet	1
1.2. Vrste oštećenja	3
1.2.1. Tjelesni invaliditet.....	3
1.2.2. Oštećenje vida	4
1.2.3. Oštećenje sluha.....	4
1.2.4. Oštećenja govorno-glasovne komunikacije	5
1.2.5. Oštećenja živčanih sustava i drugih organa	5
1.2.6. Mentalna retardacija.....	6
1.2.7. Autizam	7
1.2.8. Down sindrom	7
1.2.9. Duševni poremećaji.....	8
1.3. Statistički podaci	9
1.4. Kvaliteta života osoba s invaliditetom	10
1.5. Prava osoba i djece s invaliditetom	12
1.6. Uloga medicinske sestre u edukaciji populacije o osobama s invaliditetom	13
2. CILJ ISTRAŽIVANJA	15
3. METODE	16
4. REZULTATI.....	17
4.1. Osnovne informacije o ispitanicima.....	17
4.2. Znanja i stavovi ispitanika o osobama s invaliditetom	20
5. RASPRAVA.....	38
6. ZAKLJUČAK	43
7. LITERATURA.....	44
8. SAŽETAK.....	47
9. SUMMARY	48
10. PRILOZI.....	49

1. UVOD

Osobe s invaliditetom kroz povijest su nerijetko bile stigmatizirane, etiketirane i odbačene od ostalih članova društva zbog svojih različitosti, odnosno stavovi o osobama s invaliditetom su često bili negativni zbog predrasuda i nedostatka informacija. Samim time što su stavovi o osobama s invaliditetom uglavnom bili negativni, osobe s invaliditetom nisu imale priliku ravnopravno sudjelovati u svim aspektima društvenog života. Invaliditet obuhvaća čitav niz oštećenja, uključujući tjelesna, psihološka i osjetilna te razna zdravstvena stanja ili duševne bolesti koje po svojoj naravi mogu biti trajne ili prolazne. Danas u Republici Hrvatskoj unatoč potpisivanju niza međunarodnih dokumenata o pravima odraslih osoba i djece s invaliditetom, u odgoju i obrazovanju, na području zapošljavanja, i na ostalim poljima još uvijek postoje brojni problemi kao što su prečeste i neopravdane institucionalizacije djece s invaliditetom i ujedno isključivanje iz redovnog obrazovanja. U većini suvremenih društava danas je prihvaćen socijalni model odnosa prema osobama i djeci s invaliditetom. Socijalni model podrazumijeva inkluziju osoba i djece s invaliditetom u društvo uz osiguravanje raznih oblika stručne pomoći. Socijalni model pretpostavlja da je glavni problem u društvu koje nije prilagođeno osobama s invaliditetom te da im je zbog toga otežano funkcioniranje, naročito pristup obrazovanju i zapošljavanju.

1.1. Invaliditet

Konvencija o pravima osoba s invaliditetom, koje je donesena 2006. godine, invaliditet definira kao uzajamno djelovanje oštećenja osobe i sredine u kojoj živi. Republika Hrvatska tu je Konvenciju potpisala i ratificirala 2007. godine. Autori su Konvencije zauzeli stav kako je zapravo društvo to koje je neprilagođeno te time stvara invaliditet, ali ga može i ukloniti kroz prilagođavanje prostora, osiguravanje pomagala, te ostalih oblika podrške (1). Pojam „osoba s invaliditetom“ često se koristi samo za osobe s fizičkim ili senzoričkim oštećenjima, ali Konvencija taj termin određuje puno šire, te u njega uključuje i osobe s intelektualnim oštećenjima, kao i osobe koje imaju mentalna i psihosocijalna oštećenja. Kada bi se različitim vrstama invalidnosti pristupalo jednakim načinom to bi vrlo lako moglo rezultirati pružanjem neodgovarajuće pomoći, stoga je vrlo važno razlikovati tjelesna ili osjetilna oštećenja od sniženih intelektualnih sposobnosti ili duševnih bolesti (1).

Termin „osobe s invaliditetom“ se u različitim državama interpretira različitim načinima. Premda su kroz povijest neprestano mijenjani odnosi i stavovi prema ovoj skupini stanovništva, osobe s invaliditetom su i dalje često okarakterizirane kao manje obrazovana, nezaposlenija i siromašnija skupina ljudi. Radi prisutnost nekog oblika različitosti osobe s invaliditetom su često diskriminirane (2). Društvo bi unatoč različitostima, trebalo biti spremno pokazati prihvaćanje prema bilo kojem stupnju invalidnosti i prihvatiti osobe i pomoći im u podizanju kvalitete života. Nedostatkom kvalitetne skrbi i djelovanja zajednice došlo je do neodgovarajuće institucionalizacije, zanemarivanja u sustavima podrške i ostalim aspektima života. Iako su različite u svojim sposobnostima, osobe s invaliditetom su jednake u ljudskim pravima poput svake druge osoba o čemu piše i u navedenim člancima iz „Opće deklaracije o ljudskim pravima“ (3):

Članak 1. – „Sva ljudska bića rađaju se slobodna i jednaka u dostojanstvu i pravima.“

Članak 3. – „Svatko ima pravo na život, slobodu i osobnu sigurnost.“

Članak 7. - „Svi su pred zakonom jednaki i svi imaju pravo na jednaku pravnu zaštitu, bez ikakve diskriminacije. Svi imaju pravo na jednaku zaštitu od bilo kakve diskriminacije kojom se krši ova Deklaracija, kao i od svakog poticanja na takvu diskriminaciju.“

Prema Zakonu o hrvatskom registru osoba s invaliditetom (NN 64/01), invaliditet je trajno oštećenje, smanjenje ili gubitak sposobnosti izvršenja neke fizičke aktivnosti ili psihičke funkcije primjerene životnoj dobi osobe i odnosi se na sposobnosti, u obliku složenih aktivnosti i ponašanja koje su općenito prihvaćene kao sastojci svakodnevnog života (4). Vrste tjelesnih i mentalnih oštećenja prema Hrvatskom registru osoba s invaliditetom su (4):

1. oštećenja vida
2. oštećenja sluha
3. oštećenja govorno-glasovne komunikacije
4. oštećenja lokomotornog sustava
5. oštećenja središnjega živčanog sustava
6. oštećenja perifernoga živčanog sustava
7. oštećenja ostalih organa i organskih sustava (cirkulacijski, dišni, probavni, urogenitalni, endokrini, kože i potkožnog tkiva)

8. mentalna retardacija

9. autizam

10. duševni poremećaji

11. više vrsta oštećenja (4).

Uzroci invaliditeta su brojni i različiti, a najčešće su podijeljeni na (6):

- Nasljedne i stečene – radi se o uzrocima koji još uvijek nisu dovoljno istraženi, a na njih se ne može djelovati učinkovito, osim dobro organiziranom prevencijom; uključuju kromosomske aberacije, prirodne greške metabolizma, obiteljska opterećenja i drugo.
- Organske – ovi uzroci su najbrojniji, te se na njih može uspješno djelovati raznim medicinskim i preventivnim mjerama. Organski uzroci mogu nastati prije rođenja, nakon rođenja, u ranom djetinjstvu ili u kasnijem životnom razdoblju.
- Socijalno-kulturne.

1.2. Vrste oštećenja

1.2.1. Tjelesni invaliditet

Tjelesnim invaliditetom smatraju se deformacije, oštećenja, motoričke ili funkcionalne smetnje zbog kojih je potrebna zaštita i osposobljavanje za život i rad u primjerenim uvjetima (7). Tjelesni invaliditet imaju osobe kod kojih je zbog ozljeda, bolesti, prirođenih anomalija, oštećenja živčanog ili lokomotornog sustava, izrazito otežana pokretljivost, hvat jednom ili obje šake ili su potpuno nepokretne. Prema tome cilj zdravstvene njege osoba s tjelesnim invaliditetom jest pomoći im postići najveću moguću razinu samostalnosti pri zadovoljavanju osnovnih ljudskih potreba. Zadovoljavanje osnovnih ljudskih potreba i svakodnevno funkcioniranje osoba s tjelesnim invaliditetom ovisi o težini invaliditeta, lokalizaciji ozljeda, posljedicama te osobnosti osobe (7). Tjelesni invaliditet uključuje (7):

- oštećenja lokomotornog sustava
- oštećenja perifernog živčanog sustava i mišićnog sustava
- oštećenja središnjeg živčanog sustava
- oštećenja ostalih organa i organskih sustava (cirkulacijski, dišni, probavni, urogenitalni, endokrini sustav)

- oštećenja nastala kao posljedica trauma

1.2.2. Oštećenje vida

Oštećenja vida podrazumijevaju stupanj oštećenja vidnog sustava, a može biti od potpune sljepoće, visoke slabovidnosti sve do približno normalnog vida (8). Sljepoća je kada je uz najbolju moguću korekciju oštrina vida 0,05 i manja ili ostatak centralnog vida uz najbolju moguću korekciju 0,25 te sa suženjem vidnog polja na 20 ili manje od 20 stupnjeva (8). Sljepoća je prema stupnju težine oštećenja podijeljena na (8):

- amaurozu (potpuni gubitak osjeta svjetla) ili na osjet svjetla bez ili s projekcijom svjetla: ostatak oštrine vida uz najbolju moguću korekciju na boljem oku od 0,02 do 0,05 ili ostatak centralnog vida uz najbolju moguću korekciju do 0,25 uz suženje vidnog polja na 20 stupnjeva ili ispod 20 stupnjeva na boljem oku
- koncentrično suženje vidnog polja oba oka s vidnim poljem širine od 5 do 10 stupnjeva.

Prema stupnju težine oštećenja slabovidnost se dijeli na (8):

- oštrinu vida uz najbolju moguću korekciju od 0,1 do 0,3 i manje na boljem oku
- oštrinu vida uz najbolju moguću korekciju od 0,3 do 0,4 na boljem oku.

1.2.3. Oštećenje sluha

Oštećenje sluha je nemogućnost ili smanjena mogućnost primanja, provođenja i registriranja slušnih podražaja, zbog urođenih ili stečenih oštećenja, nerazvijenosti ili umanjene funkcionalnosti slušnog organa, slušnog živca ili slušnih centara u mozgu (9). Oštećenje sluha je jedan od najčešćih prirođenih oštećenja. U Republici Hrvatskoj se od 2002. godine u svim rodilištima kod novorođenčadi radi probir na oštećenje sluha, obzirom da se najranije otkriva u novorođenačkoj dobi. Oštećenja sluha je podijeljeno na gluhoću i naglušost. Gluhoća je gubitak sluha veći od 81 decibela (u govornim frekvencijama od 500 do 4000Hz), dok je naglušost oštećenje sluha od 25 do 80 decibela (10).

Naglušost je prema stupnju težine oštećenja podijeljena na (10):

- lakše oštećenje sluha od 20 do 40 decibela na boljem uhu
- umjereno oštećenje sluha od 41 do 60 decibela na boljem uhu
- teže oštećenje sluha od 61 do 90 decibela na boljem uhu.

1.2.4. Oštećenja govorno-glasovne komunikacije

Oštećenja kod kojih je zbog funkcionalnih oštećenja komunikacija govorom otežana ili ne postoji nazivaju se oštećenjima govorno-glasovne komunikacije (11). U oštećenja govorno-glasovne komunikacije ubrajamo (11):

Poremećaji govora: usporeni razvoj govora, alalija (nerazvijenost govora), afazija (potpuni gubitak govornog izražavanja i razumijevanja), disfazija (otežan govor) i govorni negativizam (povremena odsutnost govora).

Poremećaji izgovora ili dislalije: to su najučestaliji govorni poremećaji (11), a obuhvaćaju neispravan izgovor glasova koji se očituje izostavljanjem nekog glasa (omisija), njegovom zamjenom nekim drugim glasom (supstitucija) ili njegovim iskrivljenim izgovorom (distorzija).

Poremećaji tečnosti govora: mucanje (poremećaj ritma i tempa govora), brzopletost (misaoni procesi prethode govoru) i patološki spor govor.

Poremećaji glasa: najčešći je promuklost ili disfonija koji može nastati pretjeranom upotrebom glasa, ali može imati i organske uzroke. U poremećaje glasa ubraja se i afonija, odnosno potpuni gubitak i bezvučnost glasa.

Poremećaji čitanja i pisanja: disleksija (razina brzine, točnosti i razumijevanja čitanja je niža od očekivane) i disgrafija (slabija vještina sastavljanja pisanog teksta) (12).

1.2.5. Oštećenja živčanih sustava i drugih organa

Oštećenje lokomotornog sustava

Oštećenje lokomotornog sustava je deformacija, prirođeni ili stečeni nedostatak, smanjenje ili potpuni gubitak motoričkih ili funkcionalnih sposobnosti pri izvođenju aktivnosti (13).

Oštećenje središnjeg živčanog sustava

Oštećenje središnjeg živčanog sustava posljedica je prirođene ili stečene bolesti ili ozljede kojom je uzrokovano smanjenje ili potpuni gubitak funkcionalnih sposobnosti u izvršavanju aktivnosti (13).

Oštećenje perifernog živčanog sustava

Oštećenje perifernog živčanog i mišićnog sustava posljedica je prirođene ili stečene bolesti ili ozljede kojom je uzrokovano smanjenje ili gubitak mišićne funkcije u izvršavanju pojedinih aktivnosti (13).

Oštećenje ostalih organa i organskih sustava

Oštećenje ostalih organa i organskih sustava (cirkulacijski dišni, probavni, urogenitalni, endokrini, oštećenje kože i potkožnog tkiva) koji mogu biti posljedica stečene ili prirođene bolesti ili ozljede organa ili organskog sustava koja vodi smanjenju ili gubitku sposobnosti u izvršavanju aktivnosti (13).

1.2.6. Mentalna retardacija

Stanje koje je povezano sa zaustavljenim ili nedovršenim razvojem intelektualnog funkcioniranja, a u kojem je znatno otežano uključivanje u društveni život naziva se mentalna retardacija. Mentalna retardacija utvrđuje se pomoću medicinskih, psihologijskih, defektologijskih i socijalnih stručnjaka (13). Uz naziv mentalna retardacija koristi se još i naziv „intelektualne teškoće“. Intelektualna teškoća definirana je kao snižena, ispodprosječna sposobnost intelektualnog funkcioniranja, popraćena ograničenjima u adaptivnom ponašanju (14). Intelektualno funkcioniranje odnosi se na inteligenciju, mentalnu sposobnost mišljenja, zaključivanja i razumijevanja, vrijeme potrebno za učenje i drugo (14). Kvocijent inteligencije mjeri se standardiziranim testovima inteligencije (u daljnjem tekstu IQ) a njime se izražava intelektualna razina. Mentalna retardacija dijeli se po stupnjevima:

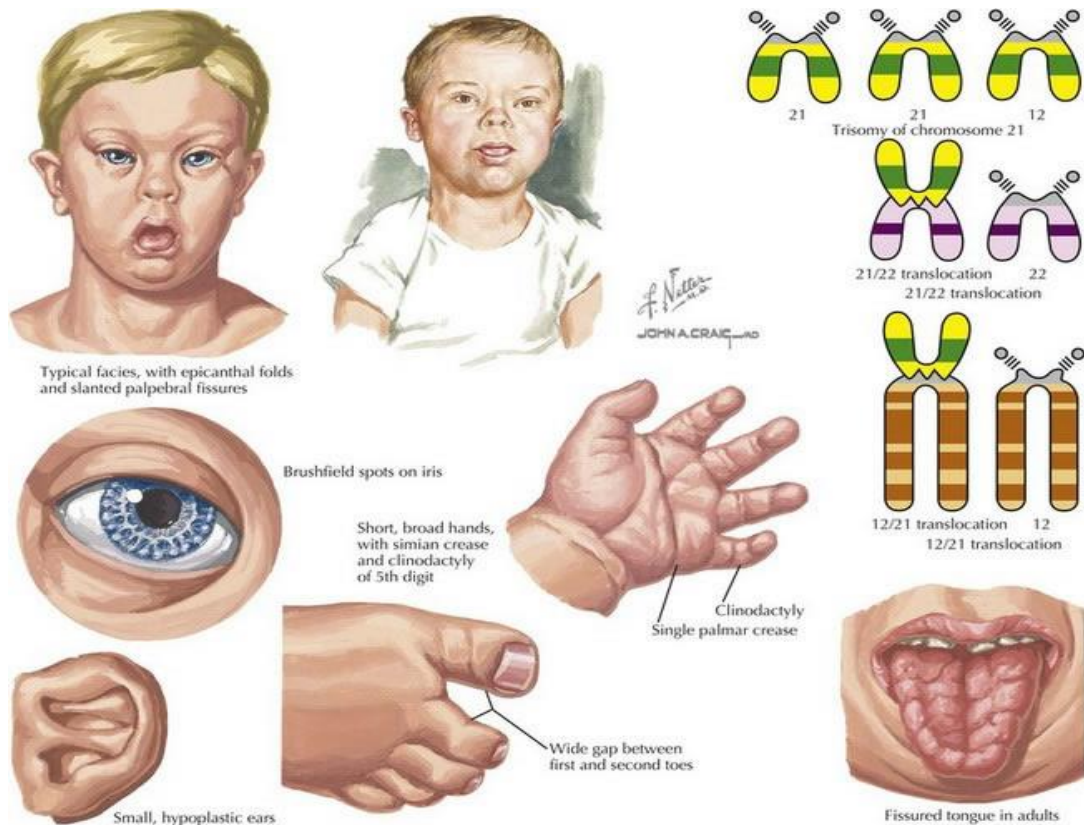
- laka (približni IQ 50 do 69)
- umjerena (približni IQ 35 do 49)
- teža (približni IQ 20 do 34)
- teška (duboka) (približni IQ ispod 20)

1.2.7. Autizam

Stanje u kojem nastaje poremećaj emocionalne stabilnosti, inteligencije, verbalne i socijalne komunikacije te psihomotornih sposobnosti naziva se autizam. Kod definiranja pojma autizma, autističnih poremećaja ponašanja ili autističnih sindroma, naglašeno je da je to poremećaj koji karakterizira slaba ili gotovo nikakva socijalna interakcija, slaba komunikacija i ograničeni stalno ponavljajući obrasci ponašanja (15). Osnovni znakovi autizma su povlačenje u sebe, poremećaji glasno-govorne komunikacije i nesvrhovita aktivnost (13). Uzroci autizma nisu potpuno razjašnjeni, usprkos tome što postoje različite teorije, a u procesu nastanka autizma uvažava se isprepletenost bioloških, genetskih, psiholoških i socijalnih čimbenika (15).

1.2.8. Down sindrom

Down sindrom je najčešći genetski poremećaj u kojem na 21. kromosomu umjesto dva nalazimo tri kromosoma. Taj poremećaj sprječava normalan mentalni i fizički razvoj djeteta te uzrokuje umno zaostajanje, mikrocefaliju, nizak rast i karakterističan izgled lica. Oči su im koso položene i razmaknute, nos i usta su mali, dok je jezik najčešće neproporcionalno velik. Vrat je kratak i širok, uši su male, a prsti na šakama kratki. Djeca s Downovim sindromom imaju blagu do umjereno tešku mentalnu retardaciju i poremećaje u nizu organskih sustava (16). Među ostala obilježja Downova sindroma ubrajaju se: hipotonija (slab mišićni tonus), nizak stas, mali ravan nos, nabori u unutarnjem kutu očiju, suha koža, zatajivanje imunološkog sustava, zaostali razvoj (motorika), te govorne teškoće (16). Srčane mane su najčešći zdravstveni problem koji se vežu uz Down sindrom, česti su i gastrointestinalni problemi i defekti, problemi s očima, ušima i grlom, ortopedski problemi, te endokrinološki problemi. Prognoza trajanja života osobe s Downovim sindromom je u prosjeku smanjena na polovicu, a uvelike ovisi o postojanju malformacija vitalnih organa i uvjeta u kojima osoba živi (16). Većina djece rođena s Downovim sindromom koja preživi prvu godinu života dosegne odraslu dob (16). Osobe s Downovim sindromom nikada ne dosegnu mentalnu sposobnost zdrave osobe, a osobito im nedostaje sposobnost apstraktnog mišljenja. Prema podacima Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo iz 2017. godine u Republici Hrvatskoj ima 1608 osoba s Downovim sindromom (5). Na slici 1.1 vidljiva su obilježja sindroma Down.

Slika 1.1. Obilježja Down sindroma

1.2.9. Duševni poremećaji

Psihičke bolesti izražavaju se promjenama u ponašanju i reakcijama za koje je utvrđeno da su uzrokovane organskim čimbenicima ili psihozama raznih etiologija. Najčešći uzroci duševnih poremećaja koji su uzrok invaliditeta ili pridonose funkcionalnom oštećenju, pripadaju neurotskim poremećajima ili su vezani uz stres (5). Duševni poremećaji okarakterizirani su psihološkom, biološkom i socijalnom disfunkcijom pojedinca, a uključuju čitav niz simptoma i smetnji. Duševni poremećaji se definiraju prema postojanju simptoma, a kada su simptomi relativno teški, dugotrajni i popraćeni smanjenom funkcionalnom sposobnosti ili invaliditetom kriteriji za dijagnozu su ispunjeni (17). Kao promjene u ponašanju i reakcijama navode se (13):

- poremećaji razvoja koji su izraženi u smanjenom intelektualnom funkcioniranju, otežanom modelu komunikacije, emocionalnom poremećaju, postepenim propadanjem ličnosti
- poremećaji ponašanja s teškim zakazivanjem u socijalnom kontaktu i dugotrajni poremećaji osobnosti.

- duševni poremećaji organski uvjetovani s progresivnim tijekom, a očituju se teškim oštećenjima u emocionalnom, intelektualnom, i socijalnom funkcioniranju.
- psihoze s jednom ili dvije akutne psihotične epizode u određenom vremenskom razmaku uz blago oštećenje osobnosti, psihoze s čestim recidivima psihotičnih epizoda i uz izraženo oštećenje osobnosti, te psihoze s dugotrajnim progresivnim tijekom.

1.3. Statistički podaci

Prema podacima Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo iz 2017. godine u Republici Hrvatskoj (stanje na dan 14.03.2017), živi 511850 osoba s invaliditetom od čega su 307934 muškarci (60%) i 203916 žene (40%) te prema tome osobe s invaliditetom čine oko 11,9% ukupnog stanovništva Republike Hrvatske (5). Od toga 6,5% odnosi se na djecu u dobi 0-18 godina, odnosno u registru je upisano 34037 djece s invaliditetom, a najveći broj osoba s invaliditetom, čak njih 243206 (48%) je u radno aktivnoj dobi (5). U tablici 1.1 (5) su prikazani podaci navedeni u tekstu.

Tablica 1.1. prikazuje podatke o broju invalida u RH

DOBNE SKUPINE						UKUPNO
0-19		20-64		65+		
M	Ž	M	Ž	M	Ž	
24278	14777	165088	78118	118568	111021	511850

U tablici 1.2. (5) prikazana su oštećenja po broju oboljelih osoba prema podacima iz Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo iz 2017. godine. Oštećenje lokomotornog sustava je na prvom mjestu po ukupnom broju od 150990, zatim slijede duševni poremećaji kojih je čak 129289. Broj osoba s intelektualnim oštećenjima odnosno mentalnom retardacijom je 24669, dok je 1925 osoba s autizmom što iznosi 0,4% od ukupnog broja osoba s invaliditetom u Republici Hrvatskoj.

Tablica 1.2. Vrste oštećenja po broju osoba

VRSTA OŠTEĆENJA	UKUPAN BROJ	% OD UKUPNOG BROJA OSOBA S INVALIDITETOM	PREVALENCIJA / 1000 STANOVNIKA
Oštećenje lokomotornog sustava	150990	29,5	35
Duševni poremećaji	129289	25,3	30
Oštećenje drugih organa	118161	23,1	28
Oštećenje središnjeg živčanog sustava	93290	18,2	22
Intelektualna oštećenja	24669	4,8	6
Oštećenje glasovno-govorne komunikacije	22725	4,4	5
Oštećenje vida	17377	3,4	4
Oštećenje sluha	13461	2,6	3
Oštećenje perifernog živčanog sustava	12361	2,4	3
Prirođene anomalije i kromosomopatije	10143	2	2
Autizam	1925	0,4	0,4
Višestruka oštećenja	151517	29,6	35

1.4. Kvaliteta života osoba s invaliditetom

Osobe s invaliditetom su često zanemarivane, stigmatizirane i osuđivane u društvu. Razlog stigmatizaciji je najčešće neupućenost i nedostatak informacija o njihovom stanju i postojeće predrasude (18). Prepreke s kojima se osobe s invaliditetom svakodnevno susreću većinom proizlaze iz stavova društva i pojam se može objasniti kao po obrascu naučeno ponašanje osoba prema ostalim ljudima, situacijama ili objektima, koji je prema osobama s invaliditetom često

negativan (18). Kvaliteta života osoba s invaliditetom predstavlja vrlo kompleksan pojam u kojem ulogu igraju različiti čimbenici usmjereni prema zadovoljavanju potreba pojedinaca. U te potrebe ubrajamo odnose u medicini, obrazovanju, zajednici s okolinom, kulturi, politici te pružanju različitih oblika podrške koji im mogu biti na raspolaganju (19). Velik utjecaj na kvalitetu života i povećanje samopouzdanja osobe s invaliditetom ima zapošljavanje jer tada osoba s invaliditetom dobiva osjećaj neovisnosti (20). Prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje osoba s invaliditetom navedeno je da je njihovo zapošljavanje moguće ili pod općim ili posebnim uvjetima (20):

- pod općim uvjetima smatra se zapošljavanje po općim propisima koji uređuju područje rada zapošljavanja
- posebni uvjeti zapošljavanja uključuju zapošljavanje osoba s invaliditetom koje se ne mogu zaposliti pod općim uvjetima, te zapošljavanje u trgovačkom društvu ili ustanovi koja je osnovana zbog zapošljavanja osoba s invaliditetom

Prilagodba okoline i javnog prijevoza je također vrlo važna pri povećanju kvalitete života osoba s invaliditetom jer im je neprilagođenom okolinom ograničeno kretanje. Zdravstvene ustanove, ustanove za obrazovanje i banke samo su neke od ustanova koje bi morale biti prilagođene potrebama osoba s invaliditetom (19). Tijekom susreta s osobom s invaliditetom najčešće se pojavljuje osjećaj sažaljenja i suosjećanja, no mogu se pojaviti i negativne reakcije koje se manifestiraju kroz osjećaje poput gađenja i tjeskobe koji vode izbjegavanju kontakta s osobama s invaliditetom (18). Većina istraživanja do današnjeg dana potvrdila je kako su zastupljeniji negativni stavovi prema osobama s invaliditetom, ali empatija i kontakt su čimbenici koji su u stanju promijeniti negativan stav prema osobama s invaliditetom (18). Osobe s invaliditetom poput svih zdravih osoba žele biti korisne, voljene i stvarati doprinos zajednici. Većina osoba s posebnim potrebama živi u teškim uvjetima uz nemogućnost liječenja i rehabilitacije. Prisutnost podrške od strane obitelji, prijatelja i društva ima utjecaj pri određivanju identiteta osobe i tek tada je omogućen razvoj podrške unutar zajednice. Podrška unutar zajednice ima važnu ulogu uslijed stvaranja osjećaja pripadanja, sigurnosti, podizanja samopouzdanja i vlastite vrijednosti (19).

1.5. Prava osoba i djece s invaliditetom

Kako bi se priznala prava za invaliditet potrebno je prvo odrediti invaliditet, odnosno težinu i vrstu bolesti i oštećenja i njihov utjecaj na fizički i psihički život pojedinca (21). Osobama koje imaju s trajno oštećenje nekog organa i njegovih funkcija, odnosno osobama s invaliditetom, nadležna upravna ili druga tijela, tek nakon što dobiju nalaz i mišljenje o težini i vrsti bolesti i oštećenja, trajnim promjenama zdravstvenog stanja koje nije moguće otkloniti liječenjem te preostaloj radnoj sposobnosti, priznat će zakonom propisana prava (22). Prava su (21):

- Prava iz područja mirovinskog osiguranja
- Prava iz područja zdravstvenog osiguranja
- Prava iz područja socijalne
- Prava iz područja radnog odnosa i zapošljavanja
- Ostala prava

Prava osoba i djece s invaliditetom u sustava zdravstva (22):

- Besplatno dopunsko zdravstveno osiguranje za osobe s invaliditetom koje imaju tjelesna oštećenja prema posebnim propisima, za osobe s utvrđenim više vrsta oštećenja i za osobe koje imaju mentalno ili tjelesno oštećenje ili psihičku bolest koja ih sprječava u svakodnevnim aktivnostima.
- Pravo na zdravstvenu njegu u kući koje osoba može ostvariti na osnovi nepokretljivosti ili teške pokretljivosti.
- Pravo na provođenje fizikalne terapije u kući u slučaju potpune nepokretljivosti ili teške pokretljivosti.
- Pravo na besplatan 24-satni smještaj jednog od roditelja/skrbnika tijekom bolničkog liječenja djeteta s invaliditetom. Pravo ne ovisi o dobi djeteta, ali ovisi o smještajnim kapacitetima bolnice.
- Pravo na smještaj jednog od roditelja/skrbnika uz dijete u specijalnoj bolnici za medicinsku rehabilitaciju, kada je u provođenju bolničke medicinske rehabilitacije djeteta to potrebno.
- Besplatan boravak uz dijete ima jedan od roditelja/skrbnik koji posjeduje odgovarajuće rješenje nadležnog tijela, odnosno Nalaz i mišljenje nadležnog tijela vještačenja, ovisno o odgovarajućim smještajnim kapacitetima specijalne bolnice za medicinsku rehabilitaciju.

- Pravo na obvezno zdravstveno osiguranje imaju djeca koja su nakon navršениh 18 godina života postala u potpunosti nesposobna za rad i samostalan život, ako ih uzdržava osigurana osoba.
- Tijela državne vlasti, obvezna su zdravstveno osigurati djecu s invaliditetom na praktičnoj nastavi ili na obveznom praktičnom radu za slučaj ozljede na radu i profesionalne bolesti
- Osobe s prebivalištem, odnosno odobrenim stalnim boravkom u Republici Hrvatskoj koje nisu sposobne za rad i samostalan život: osobe koje nemaju poslovnu sposobnost, žene koje su nezaposlene u trudnoći i 6 mjeseci postpartalno.
- Pravo na naknadu troškova prijevoza ima osoba koja je određena kao pratnja djetetu koje je potpuno nesposobno za rad i samostalan život.
- Sukladno Zakonu o zaštiti pacijenata pacijent ima pravo biti obaviješten o svome zdravstvenom stanju, postupcima i ishodima, pacijent ima pravo prihvatiti ili odbiti pojedini medicinski postupak. Prava pacijenta mogu biti ograničena samo kada je to opravdano pacijentovim zdravstvenim stanjem.
- Hrvatski ratni vojni invalidi kojima se ozljeda, bolest ili pogoršanje bolesti javila kao posljedica sudjelovanja u Domovinskom ratu, imaju pravo na potpunu medicinsku rehabilitaciju, lijekove i liječenje bez naknade, te pravo na sva potrebna ortopedska pomagala.

1.6. Uloga medicinske sestre u edukaciji populacije o osobama s invaliditetom

Skrb medicinske sestre i medicinskog tehničara treba biti usmjerena na rano otkrivanje pojave invaliditeta kao i na prevenciju, sudjelovanje u liječenju i rehabilitaciji, te pružanju pomoći kako bi osoba s invaliditetom mogla imati kvalitetan život i bila uključena u zajednicu (23). Sve medicinske djelatnike koji su povezani s tom osobom potrebno je okupiti u cilju stvaranja tima čiji je glavni cilj postupati prema načelima ljudskih prava.

Načela na kojima se temelji rad medicinskih djelatnika su (23): primjena rješavanja problema kroz proces sestrinske skrbi, multidisciplinarni pristup prilikom rješavanja problema, cjelovit oblik pristupa pri zbrinjavanju bolesnika, profesija utvrđena usvojenim standardima rada, preventivan oblik djelovanja, usmjerenost na zajednicu, obiteljsko zbrinjavanje, partnerski odnos, timski rad.

U procjeni stanja osoba s invaliditetom važno je obratiti pozornost na fizičko zdravlje, pokretljivost, mogućnost i kvalitetu samozbrinjavanja, sudjelovanje u aktivnostima svakodnevnog života, kognitivne funkcije, prisutnost simptoma psihičkih bolesti, psihosocijalno funkcioniranje, spremnost okoline za pomoć, kvaliteta pomoći okoline, dostupnost pomoći, ekonomske mogućnosti te dostupnost zdravstvene skrbi (23). Nakon procjene stanja osobe s invaliditetom, analiziraju se prikupljeni podaci kako bi se ostvario uvid u stanje osobe. Vrlo je važna pravilna interpretacija podataka jer igra veliku ulogu pri prepoznavanju sestrinskih problema i sastavljanju pripadajućih sestrinskih dijagnoza od kojih su najčešće (23):

- visok rizik za samoozljeđivanje
- neprihvatanje vlastitog stanja
- otežana pokretljivost
- visok rizik za pad
- smanjen prag tolerancije boli
- komplikacije dugotrajnog ležanja
- inkontinencija
- mogućnost razvoja psihičkih poremećaja
- mogućnost pogoršanja postojećeg psihičkog stanja

Najvažnije je pružanje adekvatne edukacije i osobi s invaliditetom i njezinom okruženju. Edukacija društva igra veliku ulogu u destigmatizaciji invaliditeta, a medicinska sestra može svojim ponašanjem i postupcima pomoći pri uklanjanju predrasuda. U destigmatizaciji su najbitniji kontakt s osobama s invaliditetom i empatija. Dosta ljudi izbjegava kontakt s osobama i djecom s invaliditetom jer su društveno naučeni na takav obrazac ponašanja. Oni koji nisu susreli ili bili u bližem kontaktu s osobom s invaliditetom često negativno i s odbojnošću reaguju prema takvim osobama jer su one drugačije. Neovisno o kojem obliku invalidnosti se radi, važno je stalno podsjećati društvo kako se trebamo usredotočiti na osobu, a ne na njezine nedostatke i različitosti.

2. CILJ ISTRAŽIVANJA

Cilj ovog istraživanja je ispitati znanja i stavove studenata Veleučilišta u Bjelovaru prema osobama s invaliditetom te analizirati postoje li razlike u stavovima prema osobama s invaliditetom ovisno o smjeru studiranja.

3. METODE

Istraživanje je provedeno elektronski putem Google obrasca tijekom kolovoza 2018. godine. Upitnik je ispunilo 323 studenta Veleučilišta u Bjelovaru.

Upitnik je u potpunosti anonimn, a sastojao se od 30 pitanja. Prvih 6 pitanja se odnosio na opće podatke o ispitanicima, a ostala 24 pitanja na znanja i stavove ispitanika o osobama s invaliditetom.

Rezultati upitnika su obrađeni u programu Microsoft Excel 2013. Microsoft Corp., Redmont, WA, 2013.

4. REZULTATI

Prikaz rezultata dobivenih istraživanjem prikazan je kroz 30 grafikona te tekstualnim objašnjenjem uz svaki prikaz.

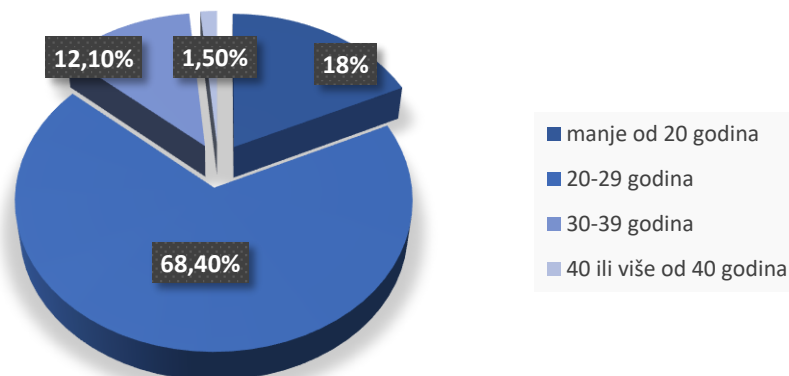
4.1. Osnovne informacije o ispitanicima

Prvi dio anketnog upitnika vezan uz ovo istraživanje uključuje opće podatke o studentima Veleučilišta u Bjelovaru koji uključuju:

- Dob
- Spol
- Mjesto stanovanja (grad, prigradsko naselje, selo)
- Status studenta
- Godina studija
- Smjer studija

Pitanje 1. Analiza ispitanika prema dobi.

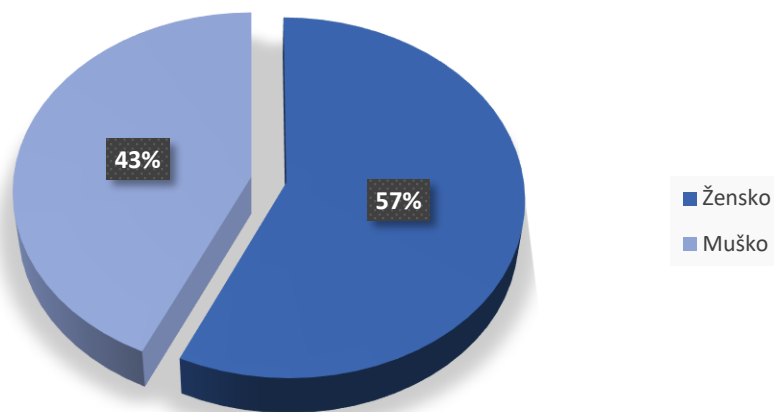
Od ukupno 323 (100%) ispitanika, njih 221 (68,4%) ima između 20 i 29 godina, manje od 20 godina ima 58 (18%) ispitanika, od 30 do 39 godina ima ih 39 (12,1%), dok 40 ili više ima 5 (1,5%) ispitanika (grafikon 4.1.1.).

Grafikon 4.1.1. Dob ispitanika istraživanja.

Pitanje 2. Analiza ispitanika prema spolu.

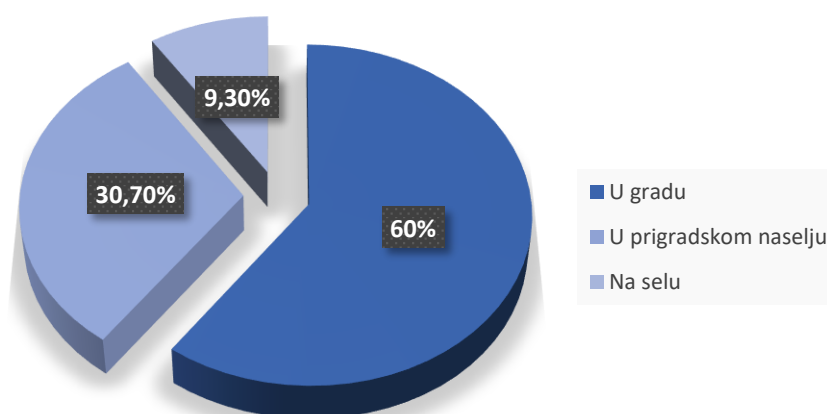
U upitniku je od ukupno 323 (100%) ispitanika, sudjelovalo 184 (57%) žena i 139 (43%) muškaraca (grafikon 4.1.2.).

Grafikon 4.1.2. Spol ispitanika istraživanja.

Pitanje 3. Analiza ispitanika prema stanovanju.

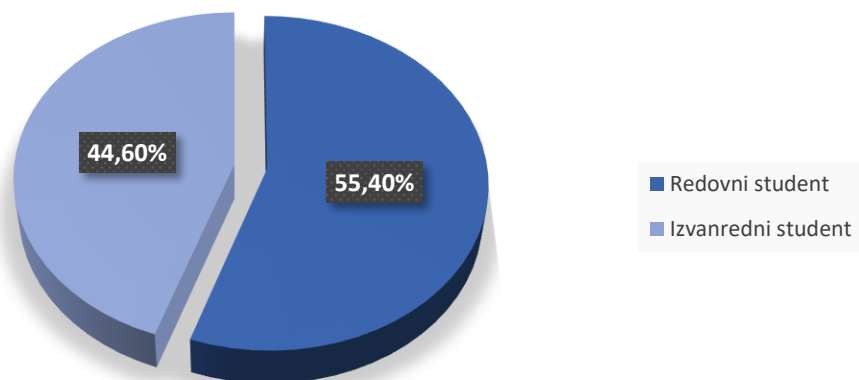
Na pitanje o stanovanju, od ukupno 323 (100%) ispitanika, 194 (60%) odgovorilo je da stanuje u gradu, 99 (30,7%) ispitanika da stanuje u prigradskom naselju, a 30 (9,3%) da stanuje na selu (grafikon 4.1.3).

Grafikon 4.1.3. Stanovanje ispitanika istraživanja.

Pitanje 4. Analiza ispitanika prema statusu studenta.

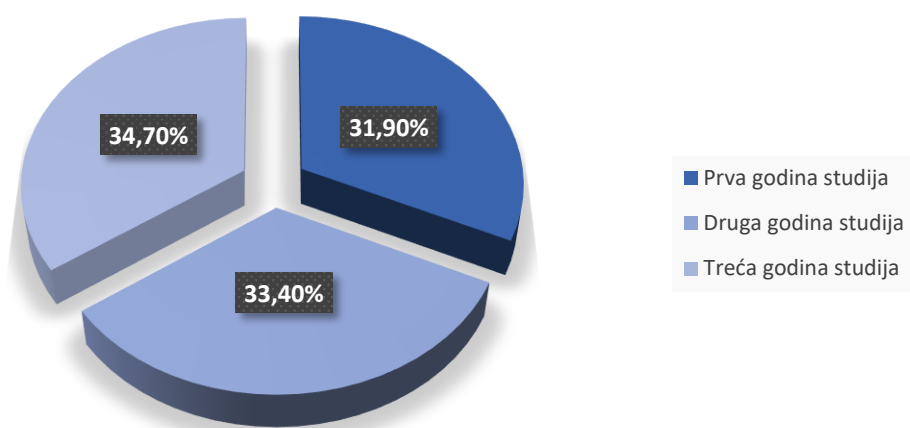
Od ukupno 323 (100%) ispitanika, njih 179 (55,4%) je odgovorilo da ima status redovnog, a njih 144 (44,6%) da ima status izvanrednog studenta (grafikon 4.1.4.).

Grafikon 4.1.4. Status studenta ispitanika istraživanja.

Pitanje 5. Analiza ispitanika prema godini studija.

Na pitanje o godini studija, od ukupno 323 ispitanika, njih 112 (34,7%) odgovorilo je da je treća godina studija, 108 (33,4%) je odgovorilo da je druga godina studija, a 103 (31,9%) da je prva godina studija (grafikon 4.1.5.).

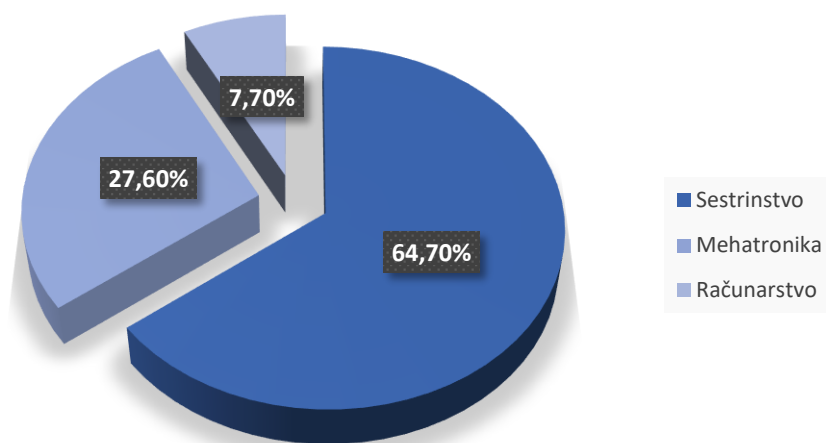

Grafikon 4.1.5. Godina studiranja ispitanika istraživanja.

Pitanje 6. Analiza ispitanika prema smjeru studija.

Od ukupno 323 (100%) ispitanika koji su sudjelovali u upitniku, 209 (64,7%) je označilo da je njihov smjer studija sestrinstvo, 89 (27,6%) mehatronika, a 25 (7,7%) računarstvo (grafikon 4.1.6.).

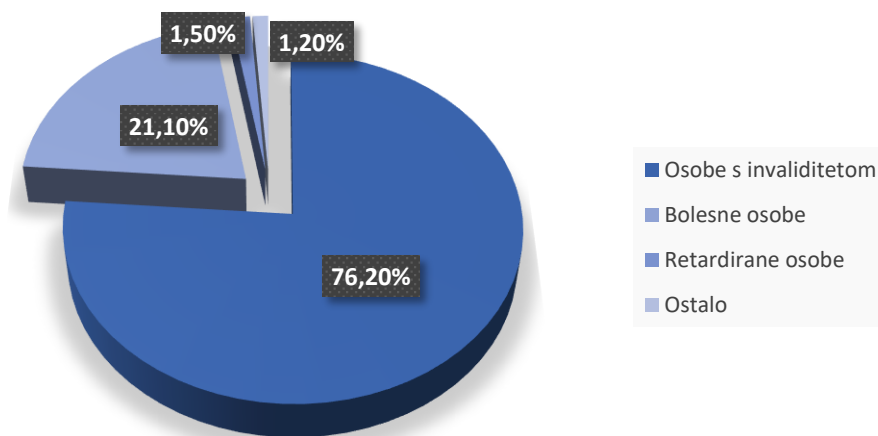
Grafikon 4.1.6. Smjer studija ispitanika istraživanja.

4.2. Znanja i stavovi ispitanika o osobama s invaliditetom

Drugi dio upitnika sastoji se od pitanja o osobama s invaliditetom. U naredna 24 pitanja provjereni su znanja i stavovi studenata Veleučilišta u Bjelovaru o osobama s invaliditetom.

Pitanje 7. „Koji izraz Vi najčešće koristite kada su u pitanju osobe s oslabljenim mentalnim ili fizičkim sposobnostima?“

Od 323 (100%) ispitanika, na ovo pitanje je njih 246 (76,2%) odgovorilo „osobe s invaliditetom“, 68 (21,1%) ispitanika odgovorilo je „bolesne osobe“, 5 (1,5%) ispitanika označilo je odgovor „retardirane osobe“, a njih 4 (1,2%) odgovorilo je „ostalo“ (grafikon 4.2.1).

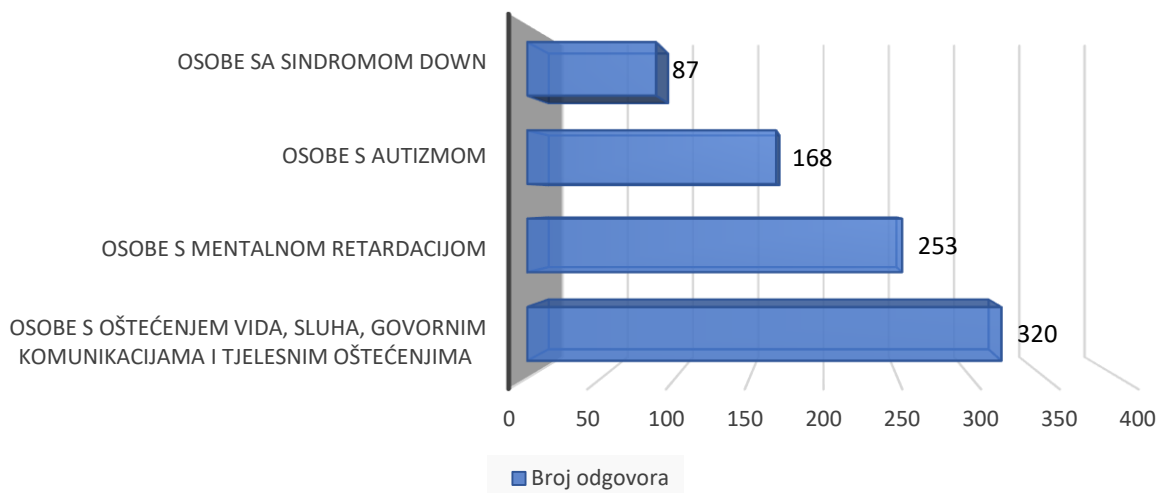

Grafikon 4.2.1. Analiza vladanja izrazom ispitanika za osobe s invaliditetom.

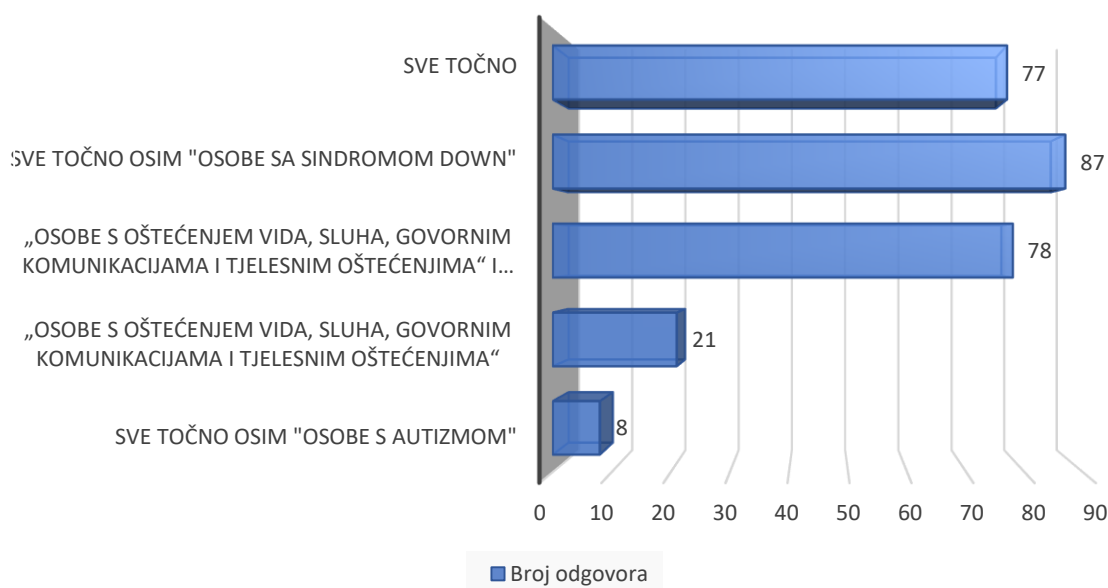
Pitanje 8. Mišljenje ispitanika o saznanjima tko su osobe s invaliditetom?

Na ovo pitanje ponuđena je mogućnost više točnih odgovora. Od 323 (100%) ispitanika, njih 320 (99,1%) označilo je odgovor „Osobe s oštećenjem vida, sluha, govornim komunikacijama i tjelesnim oštećenjima“, 253 (78,3%) ispitanika označilo je „Osobe s mentalnom retardacijom“, 168 (52%) ispitanika označilo je kao točan odgovor „Osobe s autizmom“, a 87 (26,9%) ispitanika „Osobe sa sindromom Down“ (grafikon 4.2.2.).

Nakon analize odgovora u Microsoft Excelu, zaključak je da je samo 77 (23,8%) ispitanika označilo sve odgovore kao točne, njih 87 (26,9%) označilo je sve odgovore osim „Osobe sa sindromom Down“ kao točne, 78 (24,1%) ispitanika je označilo kao točne odgovore samo „Osobe s oštećenjem vida, sluha, govornim komunikacijama i tjelesnim oštećenjima“ i „Osobe s mentalnom retardacijom“ izostavljajući osobe s autizmom i sa sindromom Down. Odgovor „Osobe s oštećenjem vida, sluha, govornim komunikacijama i tjelesnim oštećenjima“ označilo je 68 (21,1%) ispitanika kao jedini točan od ponuđenih odgovora. 8 (2,5%) ispitanika označilo je „Osobe s oštećenjem vida, sluha, govornim komunikacijama i tjelesnim oštećenjima“, „Osobe s mentalnom retardacijom“ i „Osobe sa sindromom Down“ kao točne odgovore (grafikon 4.2.3.).

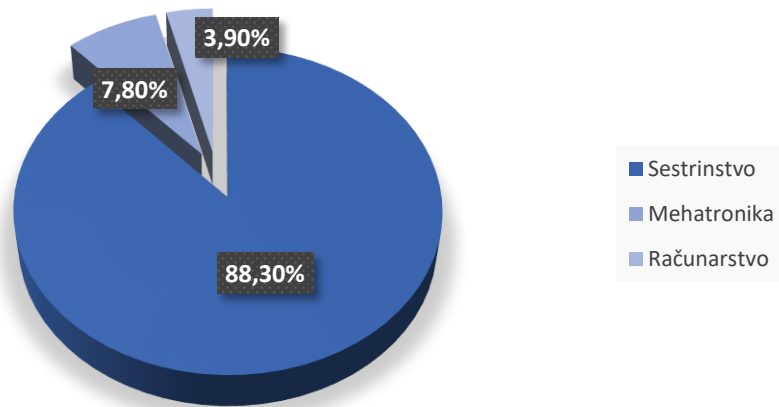
Grafikon 4.2.2. Analiza ispitanika tko su osobe s invaliditetom.

Grafikon 4.2.3. Podjela odgovora prema točnosti.

Distribucija ispitanika po smjeru studija na pitanje o definiciji osoba s invaliditetom

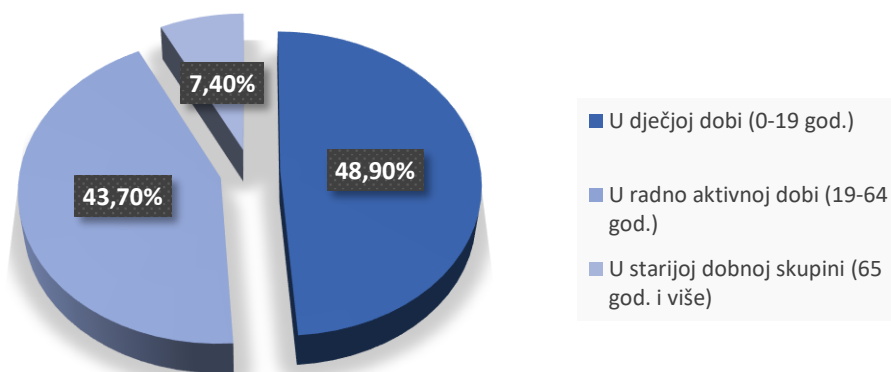
Od 77 (100%) ispitanika koji su označili sve odgovore točno, njih 68 (88,3%) su studenti sestrinstva, 6 (7,8%) studenti mehatronike i 3 (3,9%) studenti računarstva (grafikon 4.2.4.).

Grafikon 4.2.4. Distribucija ispitanika po smjeru studija na pitanje o definiciji osoba s invaliditetom.

Pitanje 9. „Najveći postotak zastupljenosti stanovništva i osoba s posebnim potrebama je u?“

Na ovo pitanje od ukupnog broja ispitanika 323 (100%), 158 (48,9%) ispitanika odgovorilo je da je najveća zastupljenost u dječjoj dobi, 141 (43,7%) ispitanik smatra da je najveći postotak u radno aktivnoj dobi, a 24 (7,4%) ispitanika dali su odgovor u starijoj dobnoj skupini (grafikon 4.2.5.).

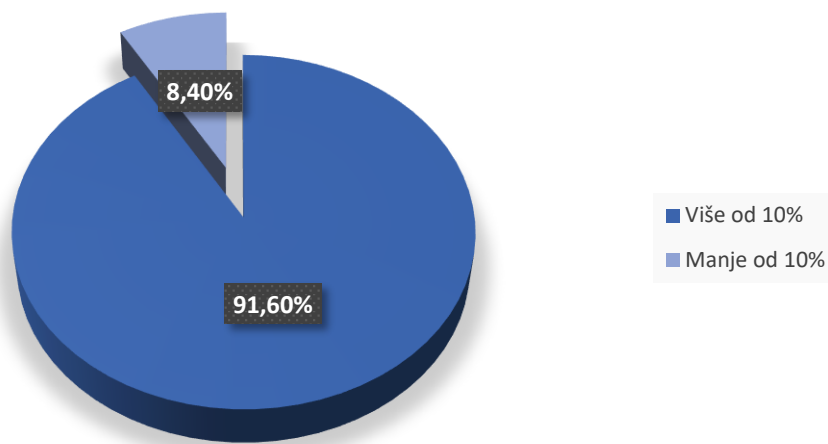

Grafikon 4.2.5. Analiza odgovora o dobnoj zastupljenosti osoba s invaliditetom.

Pitanje 10. „Prema općim sociodemografskim podacima iz 2017. godine u RH živi 511850 osoba s invaliditetom, što mislite koliko je djece?“

Od ukupnog broja ispitanika 323 (100%), 296 (91,6%) ispitanika misli da je od ukupnog broja osoba s invaliditetom u Republici Hrvatskoj više od 10% djece, dok 27 (8,4%) ispitanika misli

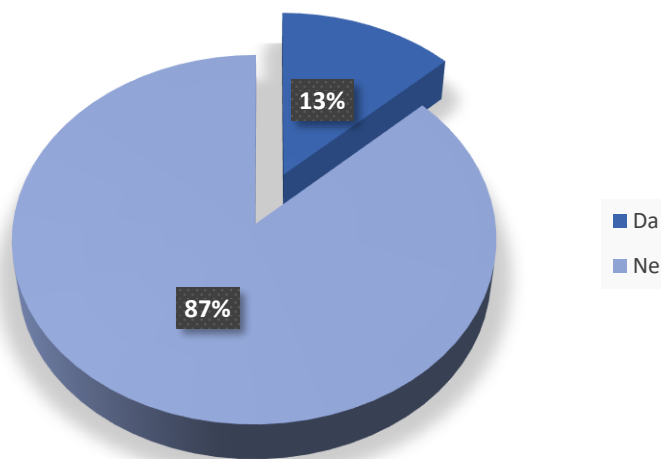
suprotno, odnosno da je djece manje od 10% od ukupnog broja osoba s invaliditetom (grafikon 4.2.6.).

Grafikon 4.2.6. Analiza odgovora o postotku djece.

Pitanje 11. „Možete li samo po fizičkom izgledu prepoznati osobu s invaliditetom?“

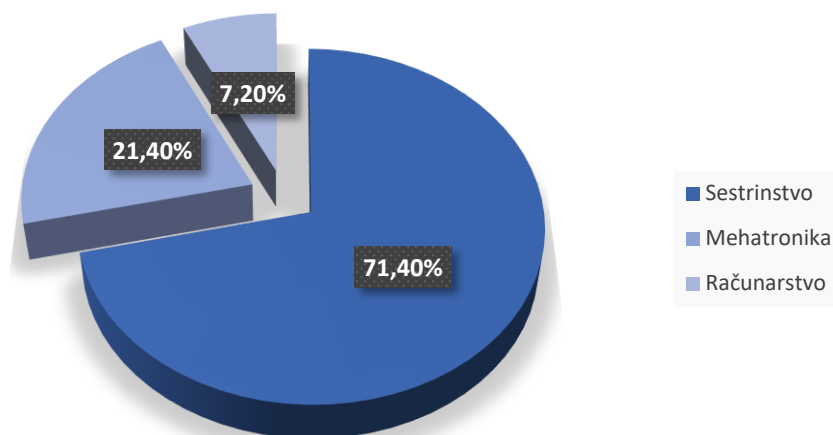
Na ovo pitanje ukupan broj odgovora je 323 (100%), broj ispitanika koji je dalo odgovor „Ne“ iznosi 281 (87%), dok 42 (13%) ispitanika misli da se osoba s invaliditetom može prepoznati samo po fizičkom izgledu (grafikon 4.2.7.).

Grafikon 4.2.7. Analiza odgovora o prepoznavanju osoba s invaliditetom.

Distribucija ispitanika po smjeru studija na pitanje o prepoznavanju osoba s invaliditetom

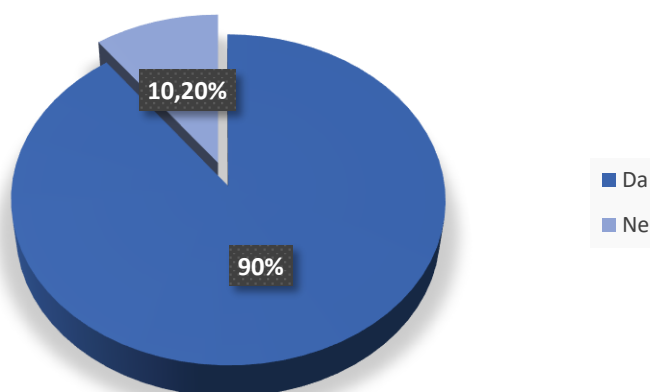
Od ukupno 42 (100%) odgovora „Da“, 30 (71,4%) ispitanika studira sestrinstvo, 9 (21,4%) ispitanika mehatroniku, a 3 (7,2%) ispitanika studira računarstvo (grafikon 4.2.8).

Grafikon 4.2.8. Distribucija ispitanika po smjeru studija na pitanje o prepoznavanju osoba s invaliditetom.

Pitanje 12. „Poznajete li osobu s invaliditetom?“

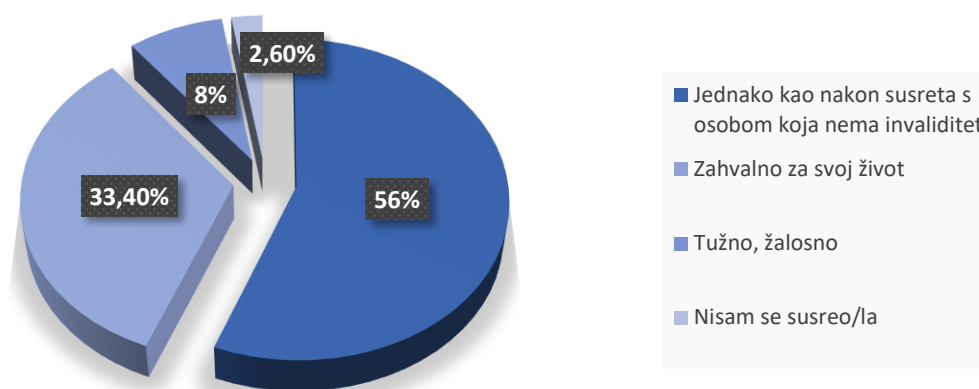
Na ovo pitanje, od ukupnog broja ispitanika 323 (100%), njih 290 (89,9%) se izjasnilo da poznaje osobu s invaliditetom, a 33 (10,2%) ispitanika se izjasnilo da ne poznaje osobu s invaliditetom (grafikon 4.2.9.).

Grafikon 4.2.9. Analiza ispitanika na pitanje o poznavanju osobe s invaliditetom.

Pitanje 13. „Kako ste se osjećali nakon susreta s osobom s invaliditetom?“

181 (56%) ispitanika, od ukupnog broja 323 (100%), odgovorilo je da se osjećalo jednako kao nakon susreta s osobom koja nema invaliditet, 108 (33,4%) ispitanika se osjećalo zahvalno za svoj život, 26 (8%) ispitanika je bilo tužno/žalosno, a 8 (2,5%) ispitanika se nikada nije susrelo s osobom koja ima invaliditet (grafikon 4.2.10.).

Grafikon 4.2.10. Analiza ispitanika o osjećajima susreta osobe s invaliditetom.

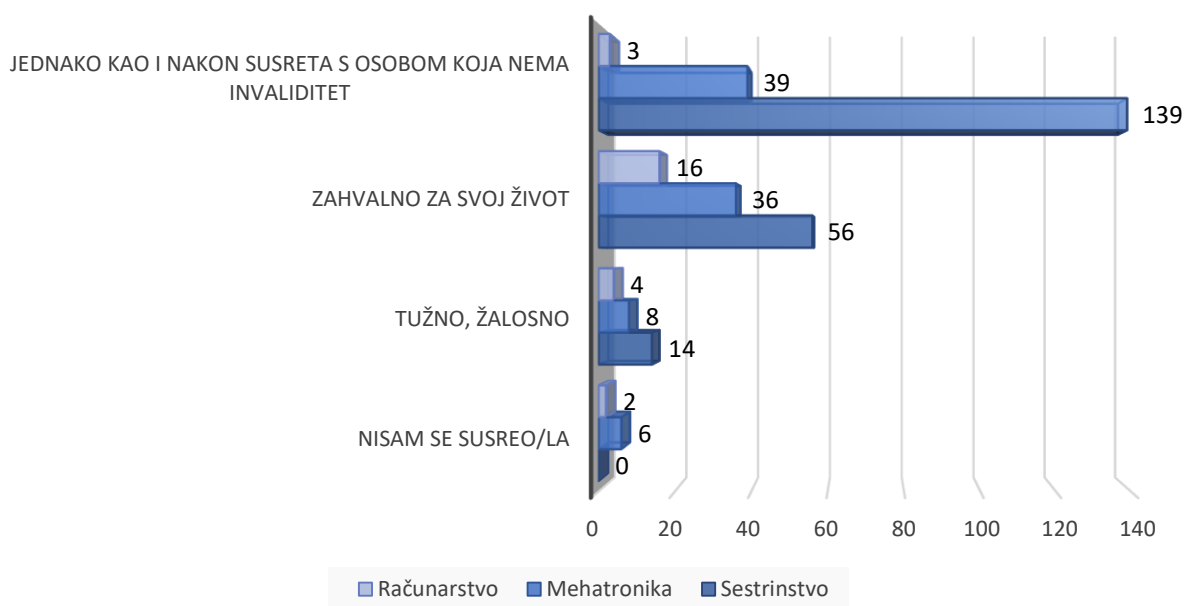
Distribucija ispitanika po smjeru studija na pitanje o osjećajima nakon susreta s osobom s invaliditetom

Od ukupnog broja ispitanika 209 (100%) kojima je smjer studija sestrinstvo, nijedna osoba nije označila odgovor „Nisam se susreo/la“, 139 (66,5%) ispitanika sa sestrinstva označilo je odgovor „Jednako kao i nakon susreta s osobom koja nema invaliditet“, 56 (26,8%) ispitanika se osjećalo zahvalno za svoj život, a 14 (6,7%) ispitanika je označilo da se osjećalo tužno ili žalosno (grafikon 4.2.11.).

Od ukupnog broja ispitanika 89 (100%) kojima je smjer studija mehatronika, 39 (43,8%) ispitanika na postavljeno pitanje dalo je odgovor da se osjećali jednako kao i nakon susreta s osobom koja nema invaliditet, 36 (40,4%) ispitanika bilo je zahvalno za svoj život, 8 (9,1%) ih se osjećalo tužno, a 6 (6,7%) ih se nikada nije susrelo s osobom koja ima invaliditet (grafikon 4.2.11.).

Od ukupnog broja ispitanika 25 (100%) kojima je smjer studija računarstvo, 16 (64%) ispitanika je odgovorilo da se nakon susreta s osobom koja ima invaliditet osjećalo zahvalno za svoj život, 4 (16%) ispitanika su se osjećali tužno ili žalosno, 3 (12%) ispitanika su označila kako su se

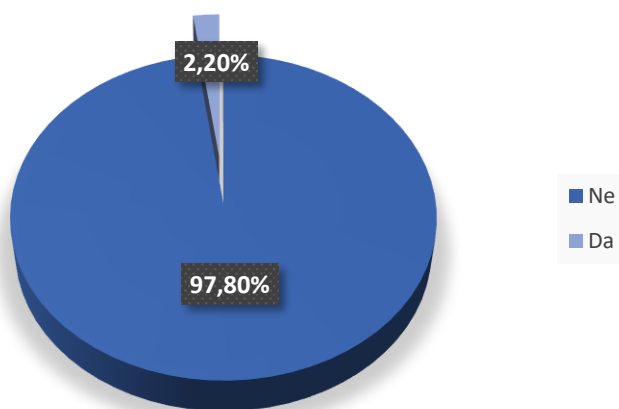
osjećala jednako kao i nakon susreta s osobom koja nema invaliditet, a 2 (8%) ispitanika se nisu nikada susrela s osobom s invaliditetom (grafikon 4.2.11.).

Grafikon 4.2.11. Distribucija ispitanika ovisno o smjeru studija na pitanje o osjećajima nakon susreta s osobom koja ima invaliditet.

Pitanje 14. „Izbjegavate li kontakt s osobama s invaliditetom?“

Mogući odgovori na ovo pitanje bili su „Da“ ili „Ne“. Od ukupno 323 (100%) ispitanika, 316 (97,8%) je na ovo pitanje odgovorilo „Ne“, odnosno da ne izbjegavaju susret s osobama koje imaju invaliditet, a njih 7 (2,2%) dalo je odgovor da izbjegava susret (grafikon 4.2.12.).

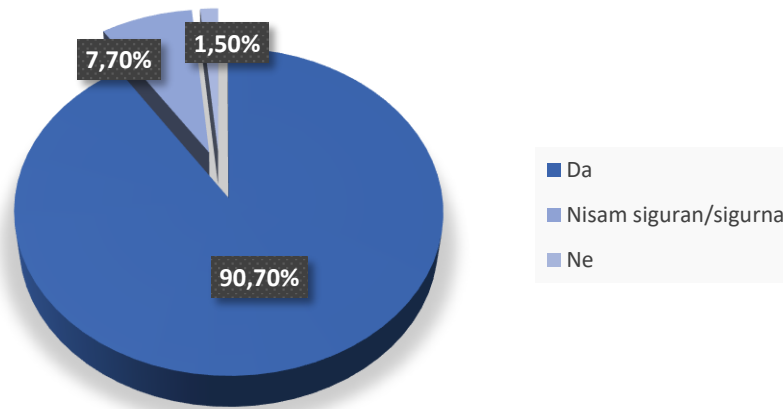

Grafikon 4.2.12. Analiza ispitanika na pitanje o izbjegavanju susreta s osobama s invaliditetom.

Pitanje 15. „Biste li svome djetetu dopustili druženje s djetetom koje ima invaliditet?“

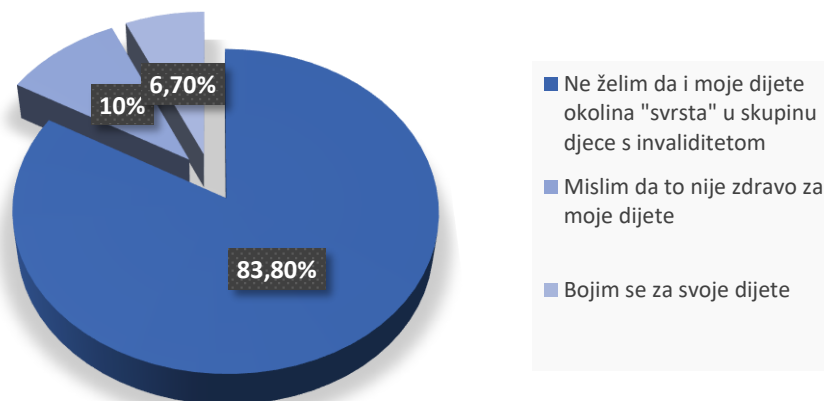
Na ovo pitanje od ukupno 323 (100%) ispitanika, 293 (90,7%) ispitanika odgovorili su da bi dopustili druženje, 25 (7,7%) nije sigurno, a 5 (1,5%) ispitanika je odgovorilo da ne bi svome djetetu dopustili druženje s djetetom koje ima invaliditet (grafikon 4.2.13.).

Grafikon 4.2.13. Analiza odgovora ispitanika na pitanje o dopuštenju druženja.

Pitanje 16. „Ako ste na prethodno pitanje odgovorili "ne" ili "nisam siguran/sigurna" najbližnje obrazloženje odgovora je?“

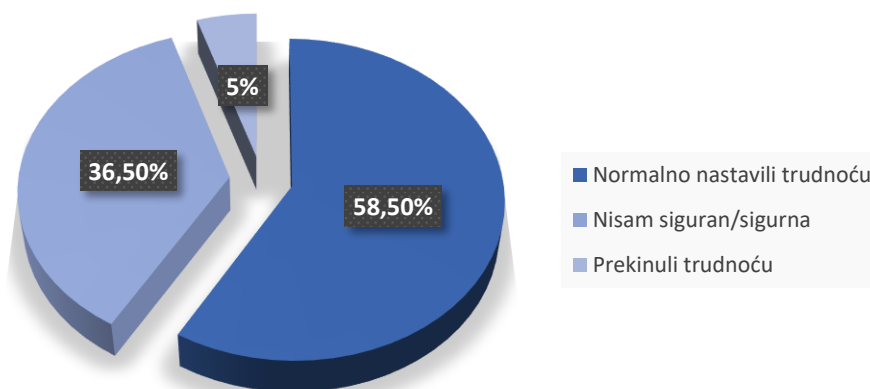
Ukupan broj odgovora na ovo pitanje je 30 (100%) od kojih je 25 (83,3%) dalo obrazloženje da ne želi da se njihovo dijete „svrsta“ u skupinu djece s invaliditetom, 3 (10%) ispitanika su označila da misle da to nije zdravo za njihovo dijete, a 2 (6,7%) ispitanika su odgovorila da se boje za svoje dijete (grafikon 4.2.14.).

Grafikon 4.2.14. Analiza odgovora na pitanje o obrazloženju ne dopuštanja druženja.

Pitanje 17. „Kada biste saznali da ćete dobiti dijete s invaliditetom, što biste učinili?“

Od ukupnih 323 (100%) ispitanika, 189 (58,5%) odgovorilo je kako bi normalno nastavili trudnoću, 118 (36,5%) ispitanika nije sigurno, a 16 (5%) ispitanika bi prekinulo trudnoću (grafikon 4.2.15.).

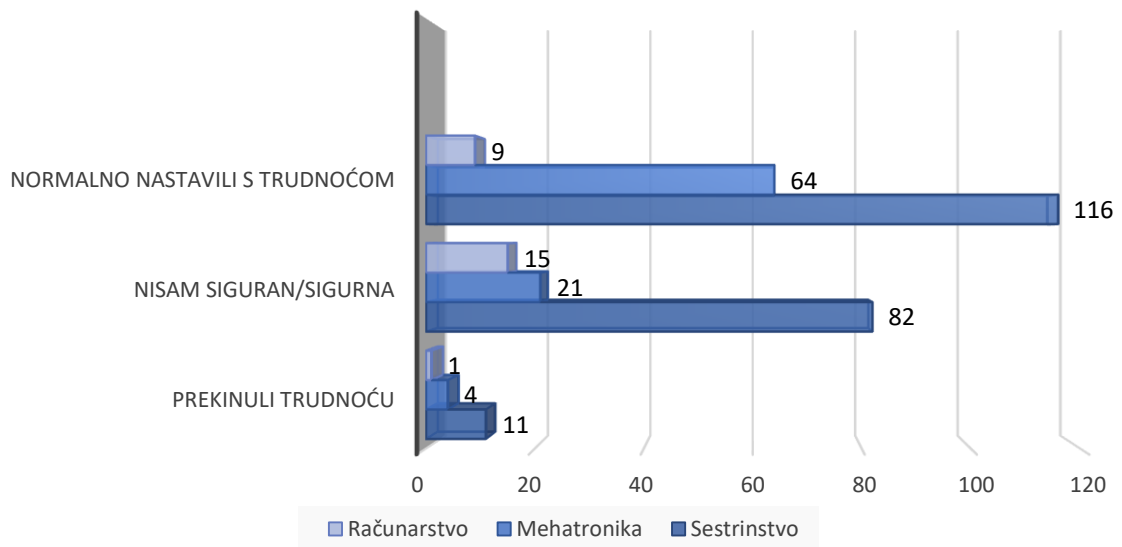
Grafikon 4.2.15. Analiza odgovora na pitanje o trudnoći.

Distribucija ispitanika po smjeru studija na pitanje o prekidu trudnoće u slučaju saznanja da će dobiti dijete s invaliditetom

Od ukupnog broja ispitanika koji studiraju sestrinstvo 209 (100%), njih 116 (55,5%) bi normalno nastavilo s trudnoćom, 82 (39,2%) ispitanika su odgovorila da nisu sigurni, a 11 (5,3%) ih se izjasnilo da bi prekinulo trudnoću (grafikon 4.2.16.).

Od ukupnog broja ispitanika koji studiraju mehatroniku 89 (100%), 64 (71,9%) ispitanika su odgovorila da bi normalno nastavili s trudnoćom, 21 (23,6%) ispitanik nije siguran, a 4 (4,5%) bi ih prekinulo trudnoću (grafikon 4.2.16.).

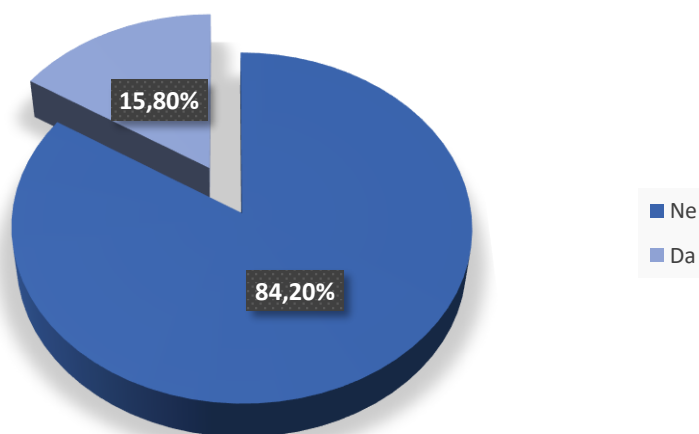
Od ukupnog broja ispitanika koji studiraju računarstvo 25 (100%), ispitanika koji bi nastavili normalno s trudnoćom je 9 (36%), 15 (60%) ispitanika nije sigurno što bi učinili, a 1 (4%) ispitanik bi prekinuo trudnoću (grafikon 4.2.16.).

Grafikon 4.2.16. Distribucija ispitanika po smjeru studija na pitanje o prekidu trudnoće u slučaju saznanja da će dobiti dijete s invaliditetom.

Pitanje 18. „Poznajete li osobu koja je samo iz tog razloga prekinula trudnoću?“

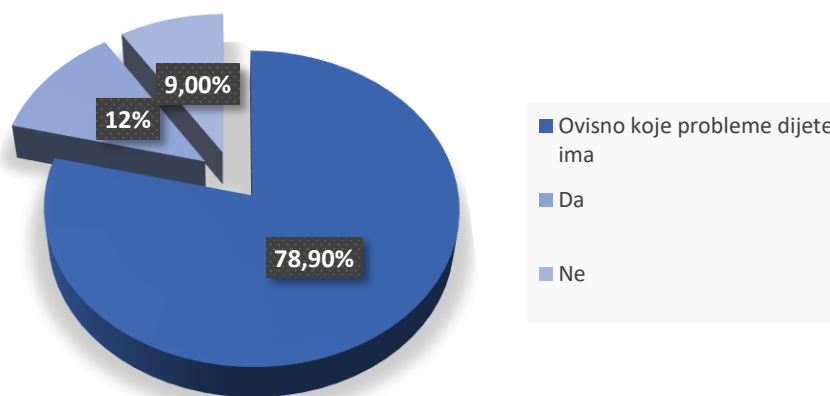
272 (84,2%) ispitanika od ukupno 323 (100%) odgovorilo je da ne poznaje osobu koja je prekinula trudnoću zbog saznanja da će dobiti dijete s invaliditetom, 51 (15,8%) ispitanik odgovorio je da poznaje osobu koja je samo iz tog razloga prekinula trudnoću (grafikon 4.2.17.).

Grafikon 4.2.17. Analiza odgovora o poznavanju osobe koja je prekinula trudnoću zbog saznanja da će dobiti dijete s invaliditetom.

Pitanje 19. „Što mislite, je li normalno da djeca s invaliditetom idu u normalne škole?“

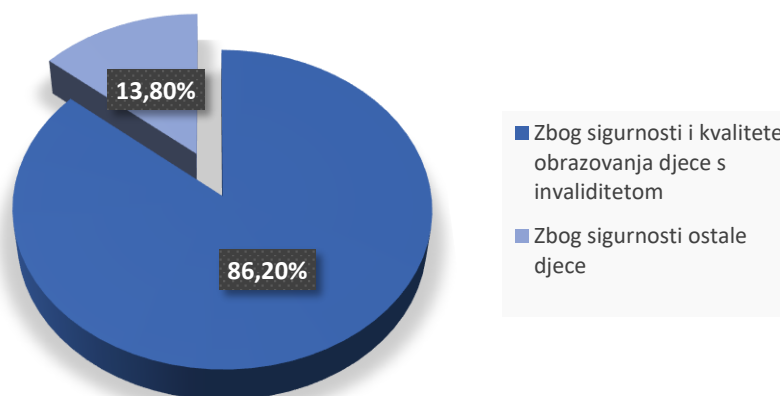
Od ukupnog broja ispitanika 323 (100%), 255 (78,9%) ispitanika odgovorilo je „Ovisno koje probleme dijete ima“, 39 (12,1%) ispitanika misli da djeca s invaliditetom trebaju ići u normalne škole, a 29 (9%) se izjasnilo kako djeca s invaliditetom ne trebaju ići u normalne škole (grafikon 4.2.18.).

Grafikon 4.2.18. Analiza odgovora o djeci s invaliditetom u normalnim školama.

Pitanje 20. „Ako ste na prethodno pitanje odgovorili "ne", koji je odgovor najbliži razlogu Vašeg odgovora?“

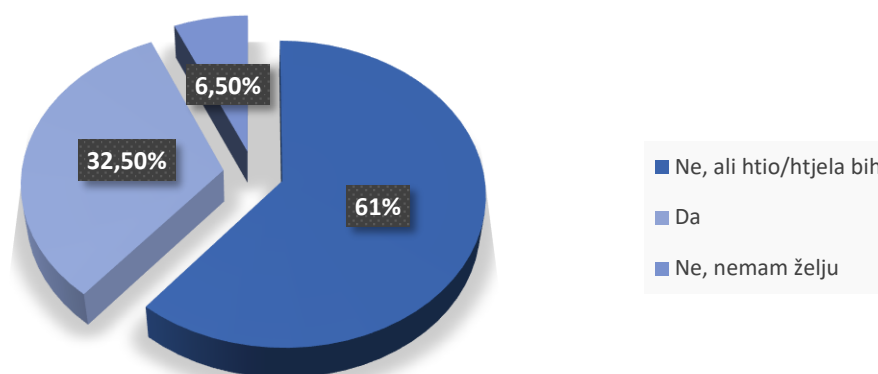
Od ukupnih 29 (100%) ispitanika koji su odgovorili na ovo pitanje 25 (86,2%) ispitanika kao razlog je označilo sigurnost i kvalitetu obrazovanja djece s invaliditetom, a 4 (13,8%) ispitanika su kao razlog označili sigurnost ostale djece (grafikon 4.2.19.).

Grafikon 4.2.19. Analiza obrazloženja odgovora o djeci s invaliditetom u normalnim školama.

Pitanje 21. „Jeste li ikada posjetili ustanovu za osobe s invaliditetom?“

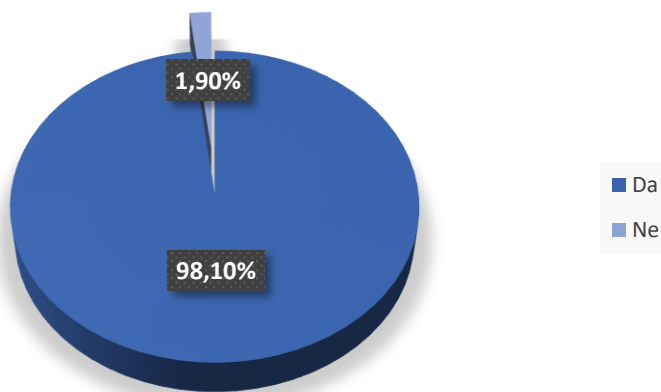
Od 323 (100%) ispitanika, 197 (61%) je na postavljeno pitanje odgovorilo da nije posjetilo ustanovu za osobe s invaliditetom ali bi je htjeli posjetiti, 105 (32,5%) ispitanika je posjetilo ustanovu, a 21 (6,5%) ispitanik nije posjetio ustanovu za osobe s invaliditetom i nema je želju posjetiti (grafikon 4.2.20.).

Grafikon 4.2.20. Analiza odgovora na pitanje o posjeti ustanove za osobe s invaliditetom.

Pitanje 22. „Mislite li da društvo stigmatizira osobe s invaliditetom?“

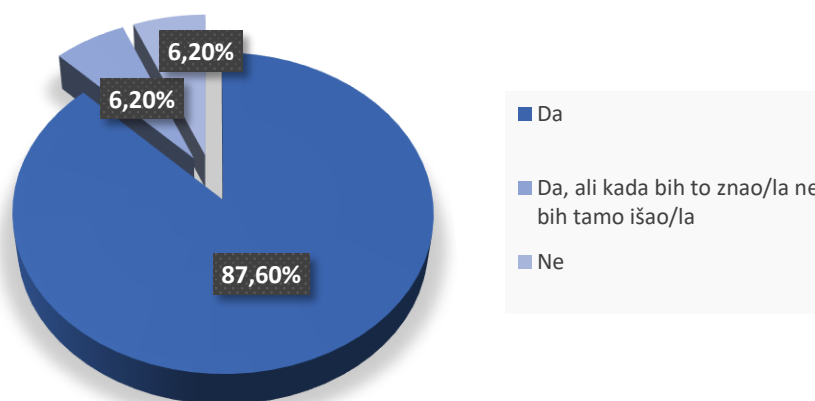
Od 323 (100%) ukupna ispitanika, 317 (98,1%) ispitanika odgovorilo je kako misli da društvo stigmatizira osobe s invaliditetom, a 6 (1,9%) ispitanika je odgovorilo da društvo ne stigmatizira osobe s invaliditetom (grafikon 4.2.21.).

Grafikon 4.2.21. Analiza odgovora o stigmatizaciji osoba s invaliditetom.

Pitanje 23. „Mislite li da je u redu da osobe s invaliditetom budu zaposlene u restoranima i kafićima?“

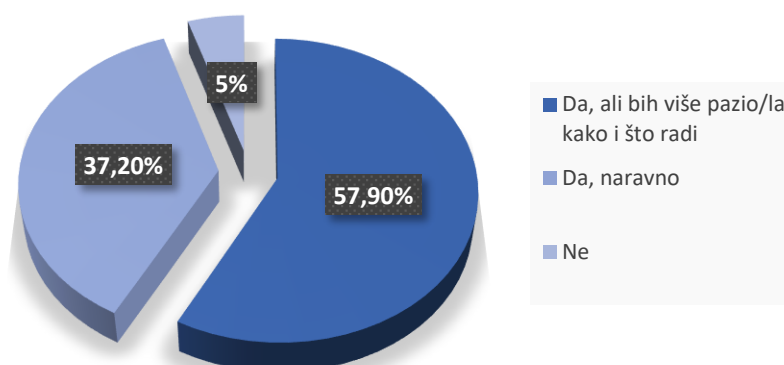
283 (87,6%) ispitanika od ukupnih 323 (100%) misli da je to u redu, 20 (6,2%) ispitanika misli da je u redu ali kada bi to znali ne bi tamo išli, a 20 (6,2%) ispitanika misli da nije u redu da osobe s invaliditetom budu zaposlene u restoranima i kafićima (grafikon 4.2.22.).

Grafikon 4.2.22. Analiza mišljenja ispitanika o radu osoba s invaliditetom u restoranima i kafićima.

Pitanje 24. „Da ste poslodavac biste li zaposlili osobu s invaliditetom?“

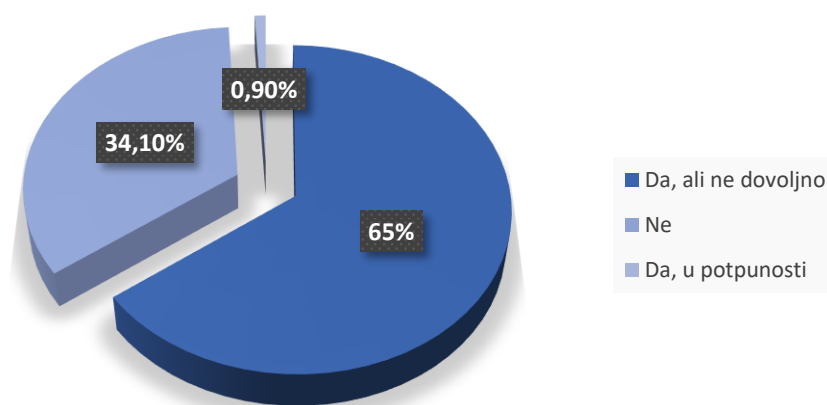
Od ukupno 323 (100%) ispitanika, 187 (57,9%) ispitanika je odgovorilo da bi zaposlili osobu s invaliditetom ali bi više pazili kako i što radi, 120 (37,2%) ispitanika je odgovorilo da bi zaposlili osobu s invaliditetom, a 16 (5%) ispitanika ne bi zaposlilo osobu s invaliditetom (grafikon 4.2.23.).

Grafikon 4.2.23. Analiza odgovora na pitanje o zapošljavanju osobe s invaliditetom.

Pitanje 25. „Mislite li da je okolina prilagođena osobama s invaliditetom?“

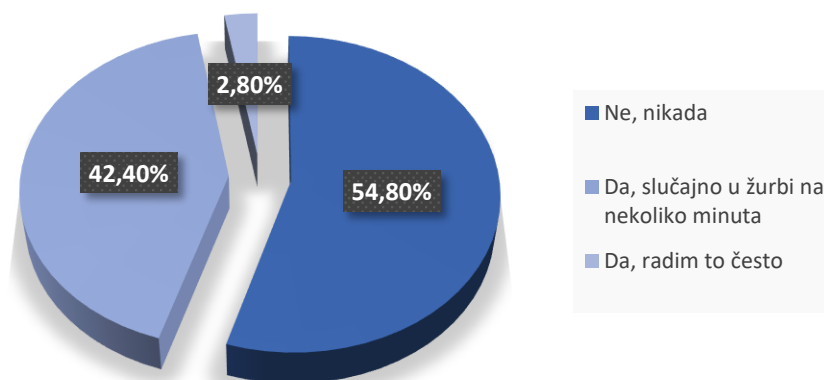
210 (65%) ispitanika od ukupno 323 (100%) misli da je okolina prilagođena, ali ne dovoljno, 110 (34,1%) ispitanika tvrdi da okolina nije prilagođena, a 3 (0,9%) ispitanika se izjasnilo da je okolina prilagođena u potpunosti osobama s invaliditetom (grafikon 4.2.24.).

Grafikon 4.2.24. Analiza odgovora na pitanje o prilagođenosti okoline.

Pitanje 26. „Jeste li ikada parkirali osobno vozilo na mjestu koje je predviđeno za osobe s invaliditetom?“

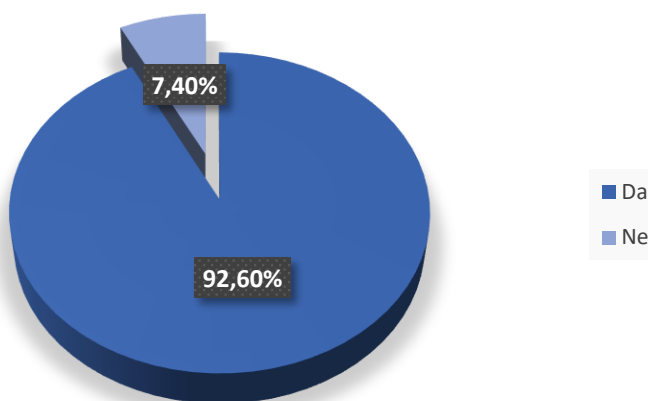
Od 323 (100%) ispitanika, njih 177 (54,8%) na ovo pitanje je odgovorilo da nije nikada parkiralo vozilo na mjesto za osobe s invaliditetom, 137 (42,4%) ispitanika se izjasnilo da je parkiralo u žurbi na nekoliko minuta, a 9 (2,8%) ispitanika je odgovorilo kako to radi često (grafikon 4.2.25.).

Grafikon 4.2.25. Analiza odgovora o poštivanju parkirnog mjesta.

Pitanje 27. „Mislite li da je osoba s potpunim oštećenjem vida sposobna svirati glazbeni instrument?“

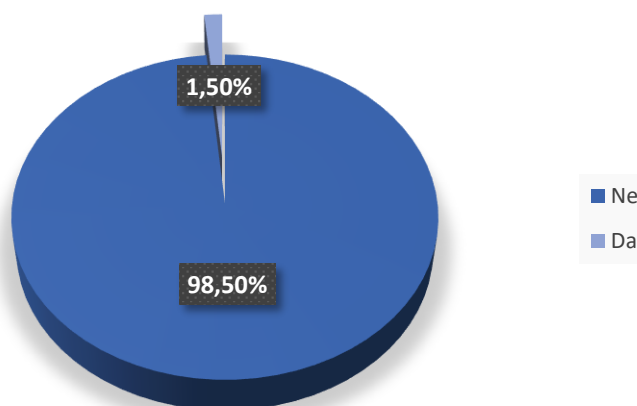
Od ukupno 323 (100%) ispitanika, 299 (92,6%) ispitanika misli kako je osoba s invaliditetom sposobna svirati glazbeni instrument, a 24 (7,4%) ispitanika tvrde da osoba s invaliditetom nije sposobna svirati glazbeni instrument (grafikon 4.2.26.).

Grafikon 4.2.26. Analiza odgovora o sposobnošću sviranja glazbenog instrumenta.

Pitanje 28. „Osobe s invaliditetom su prirodno agresivne?“

318 (98,5%) od ukupno 323 (100%) ispitanika tvrdi kako osobe s invaliditetom nisu prirodno agresivne, a 5 (1,5%) ispitanika misli da su osobe s invaliditetom prirodno agresivne (grafikon 4.2.27.).

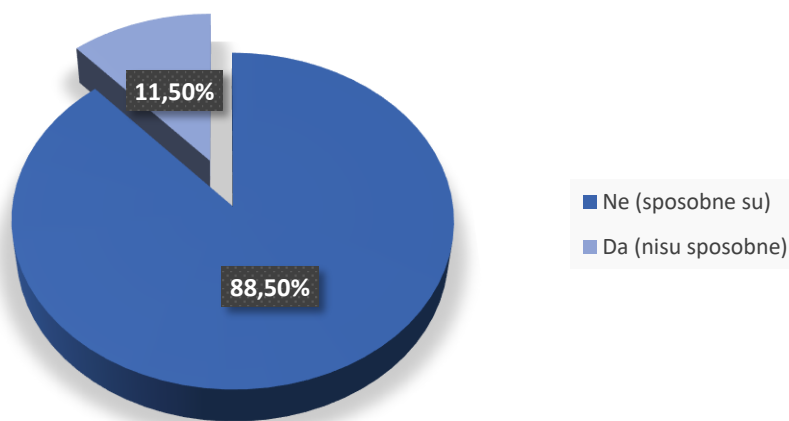

Grafikon 4.2.27. Analiza odgovora na pitanje jesu li osobe s invaliditetom agresivne.

Pitanje 29. „Osobe s invaliditetom nisu sposobne iskazati osjećaje?“

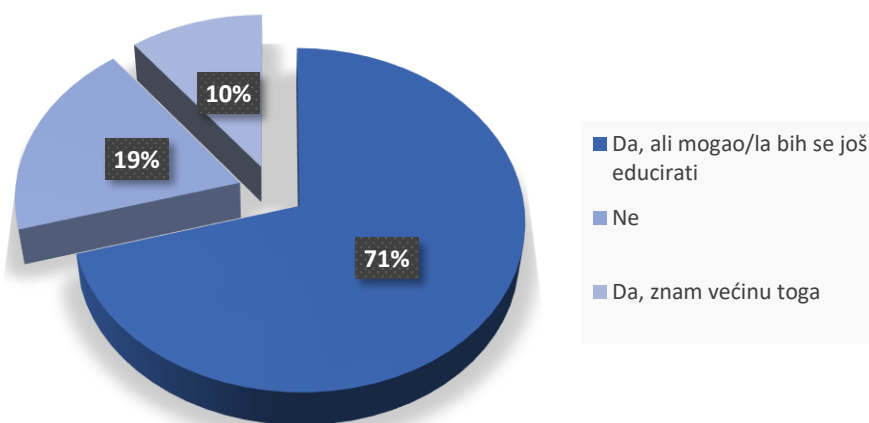
Od ukupno 323 (100%) ispitanika, njih 286 (88,5%) misli da je ova tvrdnja netočna, te da su osobe s invaliditetom sposobne iskazati osjećaje, a 37 (11,5%) ispitanika misli da osobe s invaliditetom nisu sposobne iskazati osjećaje (grafikon 4.2.28.).

Grafikon 4.2.28. Analiza odgovora o sposobnosti iskazivanja osjećaja.

Pitanje 30. „Mislite li da ste dovoljno informirani o osobama s invaliditetom?“

Od 323 (100%) odgovora na ovo pitanje, 228 (70,6%) ispitanika je odgovorilo da su informirani ali da bi se mogli još educirati, 61 (18,9%) ispitanik misli kako nije dovoljno informiran, a 34 (10,5%) ispitanika tvrde da znaju većinu toga o osobama s invaliditetom (grafikon 4.2.29.).

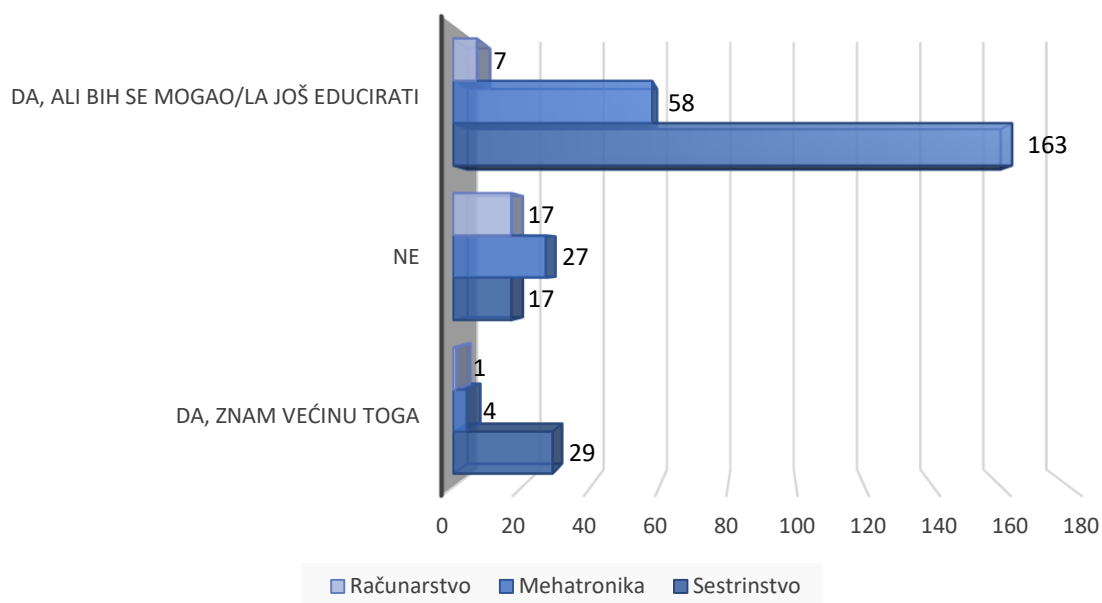
Grafikon 4.2.29. Analiza mišljenja ispitanika o vlastitoj informiranosti o osobama s invaliditetom.

Distribucija ispitanika po smjeru studija na pitanje o vlastitoj informiranosti o osobama s invaliditetom.

Od 209 (100%) ispitanika kojima je smjer studija sestrinstvo, njih 163 (78%) misli da su informirani, ali da bi se mogli još educirati, 17 (8,1%) ispitanika se izjasnilo da nisu dovoljno informirani, a 29 (13,9%) ispitanika tvrdi kako zna većinu toga (grafikon 4.2.30.).

Od 89 (100%) ispitanika kojima je smjer studija mehatronika, 58 (65,2%) ispitanika tvrdi da su informirani ali bi se mogli još educirati, 27 (30,3%) ispitanika se izjasnilo da nisu dovoljno informirani, a 4 (4,5%) ispitanika su odgovorila da znaju većinu toga (grafikon 4.2.30.)

Od 25 ispitanika kojima je smjer studija računarstvo, 7 (28%) ispitanika je odgovorilo da su informirani ali bi se mogli još educirati, 17 (68%) ispitanika misli da nisu dovoljno informirani, a 1 (4%) ispitanik tvrdi da zna većinu toga (grafikon 4.2.30.).

Grafikon 4.2.30. Distribucija ispitanika po smjeru studija na pitanje o vlastitoj informiranosti o osobama s invaliditetom.

5. RASPRAVA

Za potrebe izrade ovog završnog rada istraživani su stavovi i znanja studenata Veleučilišta u Bjelovaru tijekom kolovoza 2018. godine. Upitnik je proveden online po društvenim mrežama, a sastojao se od 30 pitanja. Prvi dio upitnika sadržavao je pitanja o općim podacima o ispitanicima, dok je drugi dio upitnika provjeravao znanja i stavove ispitanika.

U istraživanju je sudjelovalo ukupno 323 studenta od čega su 184 (57%) žene i 139 (43%) muškarci. Najveći broj sudionika, njih 221 (68,4%) imalo je od 20 do 29 godina, 58 (18%) sudionika imalo je manje od 20 godina, 39 (12,1%) sudionika imalo je 30-39 godina, a najmanje sudionika bilo je od 40 ili više godina, njih 5 (1,5%). Većina ispitanika stanuje u gradu, odnosno njih 194 (60,1%), zatim 99 (30,7%) ispitanika iz prigradskog naselja, dok je 30 (9,3%) ispitanika odgovorilo da živi na selu. Status redovnog studenta ima 179 (55,4%) dok je izvanrednih studenata 144 (44,6%). Podjela ispitanika prema godini studija je podjednaka, naime 112 (34,7%) ispitanika je s treće godine studija, 108 (33,4%) ispitanika je na drugoj godini studija, a 103 (31,9%) ispitanika je prva godina studija. Po smjeru studija najviše ispitanika studira sestrinstvo, njih čak 209 (64,7%), zatim slijedi mehatronika s 89 (27,6%) ispitanika te računarstvo s 25 (7,7%).

Na prvo pitanje iz drugog dijela upitnika, odnosno pitanje broj 7 „Koji izraz Vi najčešće koristite kada su u pitanju osobe s oslabljenim mentalnim ili fizičkim sposobnostima?“ većina ispitanika 246 (76,2%) dala je točan odgovor koji glasi „osobe s invaliditetom“, manji broj ispitanika, njih 68 (21,1%) osobe s invaliditetom naziva „bolesnim osobama“ što nije primjeren naziv, dok ih 5 (1,5%) ispitanika naziva „retardiranim osobama“ što je pogrdan naziv za osobe s invaliditetom.

Na pitanje broj 8 „Osobe s invaliditetom su:?“ ponuđena je mogućnost više točnih odgovora a ponuđeni odgovori su: „Osobe s oštećenjem vida, sluha, govornim komunikacijama i tjelesnim oštećenjima“, „Osobe s mentalnom retardacijom“, „Osobe s autizmom“, „Osobe sa sindromom Down“. Svi odgovori na ovo pitanje su bili točni i trebalo ih je sve označiti, a to je napravilo samo 77 (23,8%) ispitanika. 87 (26,9%) ispitanika označilo je sve odgovore osim „Osobe sa sindromom Down“ kao točne, 78 (24,1%) ispitanika je označilo kao točne odgovore samo „Osobe s oštećenjem vida, sluha, govornim komunikacijama i tjelesnim oštećenjima“ i „Osobe s mentalnom retardacijom“ izostavljajući osobe s autizmom i sa sindromom Down. Odgovor „Osobe s oštećenjem vida, sluha, govornim komunikacijama i tjelesnim oštećenjima“ označilo je 68 (21,1%) ispitanika kao jedini točan od ponuđenih odgovora. 8 (2,5%) ispitanika označilo je

„Osobe s oštećenjem vida, sluha, govornim komunikacijama i tjelesnim oštećenjima“, „Osobe s mentalnom retardacijom“ i „Osobe sa sindromom Down“ kao točne odgovore.

Od 77 (100%) ispitanika koji su označili sve odgovore točno, njih 68 (88,3%) su studenti sestrinstva (32,5% od ukupnog broja studenata sestrinstva), 6 (7,8%) studenata mehatronike (6,7% od ukupnog broja studenata mehatronike) i 3 (3,9%) studenta računarstva (12% od ukupnog broja studenata računarstva) pri čemu se vidi značajna razlika u znanju o osobama s invaliditetom ovisno o smjeru studija, te da su ispitanici koji studiraju sestrinstvo u ovom pitanju pokazali da znaju više o osobama s invaliditetom.

Deveto pitanje se odnosilo na postotak zastupljenosti osoba s invaliditetom po dobi, a točan odgovor je bio da je najviše osoba s invaliditetom u radno aktivnoj dobi, čak njih 48% od ukupnog broja. Većina ispitanika, njih 158 (48,9%) je krivo odgovorila pretpostavljajući da je najveća zastupljenost osoba s invaliditetom u dječjoj dobi. 141 (43,7%) ispitanik je odgovorio točno, odnosno da je najveća zastupljenost osoba s invaliditetom u radno aktivnoj dobi, dok su 24 (7,4%) ispitanika odgovorili na pitanje da je najveća zastupljenost u starijoj dobnoj skupini. Sljedeće pitanje se odnosilo na procjenu broja djece s invaliditetom u Republici Hrvatskoj, točan odgovor je bio da ih je manje od 10% od ukupnog broja osoba s invaliditetom, točnije 6,5% odnosi se na djecu u dobi 0-18 godina. Točno je odgovorilo samo 27 (8,4%) ispitanika, dok je čak 296 (91,6%) ispitanika u krivu i misli da je djece s invaliditetom više od 10% od ukupnog broja osoba s invaliditetom koji iznosi 511850 osoba prema podacima Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo iz 2017. godine (5). Na ovo pitanje od 27 točnih odgovora, 11 ispitanika studira sestrinstvo, 11 ispitanika mehatroniku, a 5 računarstvo. Prema izračunu samo 5,3% studenata sestrinstva je točno odgovorilo na ovo pitanje, 12,4% studenata mehatronike je dalo točan odgovor i čak 20% studenata računarstva što u ovom pitanju pokazuje najbolje znanje studenata računarstva.

Iduće pitanje je glasilo „Možete li samo po fizičkom izgledu prepoznati osobu s invaliditetom?“ na koje je velika većina 281 (87%) točno odgovorila, označavajući da se ne može samo po fizičkom izgledu prepoznati osoba s invaliditetom, od čega je 179 (85,6% od ukupnog broja) studenata sestrinstva, 80 (89,9% od ukupnog broja) studenata mehatronike i 22 (88% od ukupnog broja) studenta računarstva. Od 42 ispitanika koji su odgovorili da se osoba s invaliditetom može prepoznati samo po fizičkom izgledu, 30 ih studira sestrinstvo, 9 mehatroniku i 3 računarstvo. Prema postocima točnih odgovora studenti mehatronike su bili najtočniji u ovom pitanju. Na pitanje o poznavanju osobe s invaliditetom, čak 290 (89,8%)

ispitanika odgovorilo je da poznaje osobu s invaliditetom, dok samo 33 (10,2%) ispitanika ne poznaju osobu s invaliditetom. Na pitanje o osjećajima nakon susreta s osobom koja ima invaliditet bila su ponuđena četiri odgovora: „jednako kao nakon susreta s osobom koja nema invaliditet“, „zahvalno za svoj život“, „tužno/žalosno“ i „nisam se susreo/la“. Prevladava odgovor „Jednako kao i nakon susreta s osobom koja nema invaliditet“ koji je označio 181 (56%) ispitanik, 108 (33,4%) ispitanika se osjećalo zahvalno za svoj život, 26 (8%) ispitanika je bilo tužno/žalosno, a 8 (2,5%) ispitanika se nikada nije susrelo s osobom koja ima invaliditet.

Na pitanje o izbjegavanju kontakta s osobama s invaliditetom, 316 (97,8%) ispitanika odgovorilo je da ne izbjegava kontakt, dok je 7 (2,2%) ispitanika od kojih 3 studiraju sestrinstvo i 4 mehatroniku odgovorilo da izbjegavaju kontakt s osobama koje imaju invaliditet. Ni jedan student računarstva nije odgovorio da izbjegava kontakt, prema tome u ovom pitanju najbolji stav prema osobama s invaliditetom pokazuju studenti računarstva. Na pitanje bi li svome djetetu dopustili druženje s djetetom koje ima invaliditet 293 (90,7%) ispitanika odgovorili su da bi dopustili druženje, 25 (7,7%) nije sigurno, a 5 (1,5%) ispitanika je odgovorilo da ne bi svome djetetu dopustili druženje s djetetom koje ima invaliditet. Od 30 ispitanika koji ne bi dopustili druženje ili nisu sigurni, 25 (83,3%) je dalo obrazloženje da ne želi da se njihovo dijete „svrsta“ u skupinu djece s invaliditetom, 3 (10%) ispitanika su označila da misle da to nije zdravo za njihovo dijete, a 2 (6,7%) ispitanika su odgovorila da se boje za svoje dijete. Od 25 ispitanika koji nisu sigurni 2 su studenta sestrinstva, 11 mehatronike, i 12 računarstva. Od 5 ispitanika koji ne bi dopustili druženje 2 su studenta računarstva i 3 studenta mehatronike. U ovom pitanju najbolji stav prema osobama s invaliditetom pokazalo je sestrinstvo.

„Kada biste saznali da ćete dobiti dijete s invaliditetom, što biste učinili?“ glasi pitanje 17. 189 (58,5%) ispitanika odgovorilo je kako bi normalno nastavili trudnoću, 118 (36,5%) ispitanika nije sigurno, a 16 (5%) ispitanika bi prekinulo trudnoću. Od 189 ispitanika koji bi nastavili normalno s trudnoćom broj ispitanika koji studiraju sestrinstvo je 116 (55,5%), broj ispitanika koji studiraju mehatroniku 64 (71,9%), a broj ispitanika koji studiraju računarstvo je 9 (36%). Prema podacima studenti mehatronike pokazuju najbolji stav u ovom pitanju. Na pitanje poznaju li osobu koja je prekinula trudnoću samo zato jer je saznala da će dobiti dijete s invaliditetom, 172 (84,2%) ispitanika odgovorila su da ne poznaju, a 51 (15,8%) da poznaju. Od 16 ispitanika koji bi prekinuli trudnoću, njih 7 poznaje osobu koja je samo iz tog razloga prekinula trudnoću od kojih su 2 studenta mehatronike i 5 studenata sestrinstva.

Na pitanje: „Što mislite, je li normalno da djeca s invaliditetom idu u normalne škole?“ 255 (78,9%) ispitanika odgovorilo je da ovisi o problemima koje dijete ima, što je pravilu i najtočniji odgovor. 39 (12,1%) ispitanika misli da djeca s invaliditetom trebaju ići u normalne škole. Od ukupnih 29 ispitanika koji su odgovorili na ovo pitanje da djeca ne trebaju ići u normalne škole, 25 (86,2%) ispitanika kao razlog je označilo sigurnost i kvalitetu obrazovanja djece s invaliditetom što je točan razlog, a 4 (13,8%) ispitanika su kao razlog označili sigurnost ostale djece.

Od 21 (6,5%) ispitanika koji nije posjetio i nema želju posjetiti ustanovu za osobe s invaliditetom, 5 (2,4% od ukupnog broja) ispitanika studira sestrinstvo, 14 (15,7% od ukupnog broja) mehatroniku i 2 (8% od ukupnog broja) računarstvo po čemu vidimo da najbolji stav pokazuju studenti sestrinstva. Na pitanje o stigmatizaciji osoba s invaliditetom, 6 (1,9%) ispitanika odgovorilo je da nisu. Od 6 ispitanika koji misle da osobe s invaliditetom nisu stigmatizirane 4 su studenta mehatronike, 1 sestrinstva i 1 računarstva po čemu ispitanici koji studiraju sestrinstvo pokazuju najbolje znanje.

Na pitanje o zapošljavanju osoba s invaliditetom u restoranima i kafićima, čak 20 (6,2%) ispitanika dalo je odgovor da to nije u redu, od kojih je 13 (14,6% od ukupnog broja) studenata mehatronike, 6 (2,9% od ukupnog broja) studenata sestrinstva i 1 (4% od ukupnog broja) student računarstva pri čemu sestrinstvo pokazuje najbolji stav. 16 ispitanika da su poslodavci ne bi zaposlili osobu s invaliditetom od kojih je 5 (2,4% od ukupnog broja) studenata sestrinstva, 9 (10,1%) mehatronike i 2 (8% od ukupnog broja) studenta računarstva, pri čemu ponovno sestrinstvo pokazuje najbolji stav prema osobama s invaliditetom. Od 3 ispitanika koji misle da je okolina u potpunosti prilagođena osobama s invaliditetom, 1 ispitanik je sa sestrinstva, 1 s mehatronike i 1 s računarstva.

9 (2,8%) ispitanika se izjasnilo da često parkira osobno vozilo na mjesto za osobe s invaliditetom, od kojih 6 ispitanika studira mehatroniku, 2 sestrinstvo, a 1 računarstvo, po čemu vidimo da ispitanici koji studiraju sestrinstvo najviše poštuju parkirna mjesta osoba s invaliditetom.

24 (7,4%) osobe su krivo odgovorile na 27. pitanje, odnosno misle da osoba s potpunim oštećenjem vida nije sposobna svirati glazbeni instrument od kojih je 5 (2,4% od ukupnog broja) studenata sestrinstva, 15 (16,9% od ukupnog broja) studenata mehatronike i 4 (16% od ukupnog broja) studenata računarstva pri čemu ponovno studenti sestrinstva pokazuju najbolje znanje o osobama s invaliditetom. Na pitanje „Osobe s invaliditetom su prirodno agresivne?“ potvrđan

odgovor dalo je 5 (1,5%) ispitanika od kojih je 1 student sestrinstva, 2 studenta mehatronike i 2 računarstva, a na pitanje „Osobe s invaliditetom nisu sposobne iskazati osjećaje?“ potvrđan odgovor dalo je čak 37 (11,5%) ispitanika, od kojih je 17 (8,1% od ukupnog broja) studenata sestrinstva, 13 (14,6%) mehatronike i 7 (28%) računarstva. Prema odgovorima na zadnja dva navedena pitanja, studenti sestrinstva imaju bolje znanje o osobama s invaliditetom.

Posljednje pitanje odnosilo se na informiranost o osobama s invaliditetom, od ukupno 34 (10,5%) odgovora „Da, znam većinu toga“, 29 (85,3%) odgovora su od strane ispitanika koji studiraju sestrinstvo, 4 (11,8%) mehatroniku i 1 (2,9%) ispitanik koji studira računarstvo. Doista jest tako, što je i dokazano ovim istraživanjem. Studenti sestrinstva su bolje informirani, imaju više znanja o osobama s invaliditetom i bolje stavove.

U većini analiziranih pitanja (8., 15., 21., 22., 23., 24., 26., 27., 28., 29.) studenti koji studiraju sestrinstvo su imali točnije odgovore i pristranost prema osobama s invaliditetom, dok bi se studenti mehatronike i računarstva još trebali educirati, a tako su se i sami izjasnili u posljednjem pitanju. 24 (96%) studenata računarstva izjasnilo se da nije dovoljno informirano ili je informirano, ali bi se mogli još educirati, a tako i 85 (95,5%) studenata mehatronike. Edukacija bi se mogla provesti organiziranom posjetu ustanovi za osobe s invaliditetom, posjetu osobe s invaliditetom Veleučilištu u Bjelovaru, ili organiziranim edukacijama za dan sestrinstva (primjer), organiziranom danu za druženje (kojekakve radionice, sport) u kojem bi sudjelovali studenti Veleučilišta u Bjelovaru i osobe i djeca s invaliditetom.

6. ZAKLJUČAK

Cilj istraživanja bio je ispitati znanja i stavove studenata Veleučilišta u Bjelovaru o osobama s invaliditetom, te analizirati postoje li razlike u stavovima prema osobama s invaliditetom studenata različitih smjerova. Temeljem provedenog istraživanja može se zaključiti kako su stavovi prema osobama s invaliditetom većinom pozitivni što je vezano uz činjenicu da 89,8% sudionika poznaje osobu s invaliditetom. Prema rezultatima studenti sestrištva su bolje informirani i imaju bolje stavove iako ni ostala dva smjera, mehatronika i računarstvo ne zaostaju puno sa znanjem. Osobe s invaliditetom su izložene predrasudama, ali ovo je istraživanje pokazalo da 97,8% ispitanika ne izbjegava kontakt s osobama koje imaju invaliditet, 98,5% ispitanika ne misli da su osobe s invaliditetom prirodno agresivne, a njih 88,5% misli da su osobe s invaliditetom sposobne normalno iskazati osjećaje.

S ciljem boljeg prihvaćanja osoba s invaliditetom u društvu, medicinska sestra može puno učiniti. Jedna od važnih uloga medicinske sestre u radu s osobama s invaliditetom jest informiranje, odnosno edukacija, kako samog pacijenta, tako i njegove obitelji i ostalog društva. Osim toga, medicinska sestra može raditi i na osvješćivanju i educiranju javnosti o problemima osoba s invaliditetom, s obzirom na znanja i vještine koje posjeduje.

Iako stigmatizirane, neprihvaćene, izolirane i odbačene od društva, osobe i djeca s invaliditetom se bore za svoj položaj u društvu. Trebamo im omogućiti kvalitetan život i uživanje u svim aspektima života koliko god nam je to u mogućnosti. Ponajprije se trebamo zamisliti na njihovom mjestu, a tek onda suditi. Svi imamo jednaka prava, tako bismo se trebali i ponašati, posebno prema onima koji svoja prava ne mogu iskoristiti u potpunosti, kao što su osobe s invaliditetom. Dugo čekamo da se nešto promijeni, da društvo prihvati osobe s invaliditetom kao dio „sebe“, potpisane su Konvencije, objavljeni registri, razna izvješća, ali koje koristi ima od toga kada je društvo to koje ne prihvaća invaliditet, i nikakvi papiri to neće promijeniti dok se ne promijene stavovi društva i provedu edukacije u svrhu toga.

7. LITERATURA

1. Brown, H.: Zaštita odraslih osoba i djece s teškoćama u razvoju od zlostavljanja, Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za osobe s invaliditetom: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Zagreb, 2008.
2. Poredoš Lavor D, Radišić N. Otežana životna prilagodba osobe s intelektualnim teškoćama i poremećajem u ponašanju (stručni rad). Policija i sigurnost. 2012;20;609-15.
3. Vlada Republike Hrvatske. Opća deklaracija o ljudskim pravima. (Online). Dostupno na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/medunarodni/2009_11_12_143.html (31.8.2018.)
4. Hrvatski sabor. Zakon o Hrvatskom registru o osobama s invaliditetom. (Online). Dostupno na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2001_07_64_1049.html (2.9.2018.)
5. Hrvatski zavod za javno zdravstvo (2017). Izvješće o osobama s invaliditetom u Republici Hrvatskoj. (Online). Dostupno na: https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2016/04/Invalidi_2017.pdf (3.9.2018.)
6. Socijalne usluge u zajednici za osobe s invaliditetom (priručnik za početnike), Rehabilitacijski centar za stres i traumu, Zagreb 2015., dostupno na: <https://www.bib.irb.hr/790878/download/790878.Socijalne-usluge-u-zajednici-za-osobe-s-invaliditetom-za-web.pdf> (3.09.2018.)
7. Pavić J. Zdravstvena njega osoba s posebnim potrebama – nastavni tekstovi. Zagreb: Zdravstveno veleučilište; 2007.
8. Šikić J. Oftalmologija, udžbenik za studente medicine. Zagreb: Narodne novine; 2003
9. Mladina R, Ivković M, Bumber Ž, Prgomet D, Prstačić R, Šubarić M. Otorinolaringologija. Zagreb: Školska knjiga; 2008.
10. Zrilić, S. 2011. Djeca s posebnim potrebama u vrtiću i nižim razredima osnovne škole. Priručnik za roditelje, odgojitelje i učitelje. Zadar: Sveučilište u Zadru
11. Škarić I. Govorne poteškoće i njihovo uklanjanje. Zagreb: Mladost; 1998

12. Bjelica J, Galić-Jušić I, Pavlić-Cottiero A, Posokhova I, Prvčić I, Rister M. Priručnik o disleksiji, disgrafiji i sličnim teškoćama u čitanju, pisanju i učenju [Elektronička knjiga]. Zagreb: Hrvatska udruga za disleksiju; 2009. Dostupno na:

<http://hud.hr/wp-content/uploads/sites/168/2014/11/hud-web-tekst.pdf> (5.9.2018.)

13. Narodne novine (2002). Zakon o socijalnoj skrbi: Pravilnik o sastavu i načinu rada tijela vještačenja u postupku ostvarivanja prava iz socijalne skrbi i drugih prava po posebnim propisima (NN, 64/02). Dostupno na:

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2002_06_64_1114.html (5.9.2018.)

14. Not T. Mentalna retardacija: definicija, klasifikacija i suvremena podrška osobama s intelektualnim teškoćama. Nova prisutnost. 2008;6(3);339-51

15. Remschmidt H. (prijevod Szabo S.) Autizam: pojavni oblici, uzroci, pomoć. Jastrebarsko: Naklada Slap; 2009.

16. Dinka Vuković, Irena Tomić Vrbić, Silvija Pucko, Anita Marciuš, Down sindrom, vodič za roditelje i stručnjake, Zagreb, 2007.

17. Hrvatski zavod za javno zdravstvo (2011). Mentalni poremećaji u Republici Hrvatskoj. (Online). Dostupno na:

https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2013/11/mental_bilten_2011.pdf (6.9.2018.)

18. Bratković D, Rozman B. Čimbenici kvalitete življenja osoba s intelektualnim teškoćama (pregledni rad). Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja. 2006;42(2);101-12.

19. Bratković D. Podrška osobama s intelektualnim i drugim razvojnim teškoćama u ostvarivanju partnerskih odnosa, roditeljstva i drugih prava na području spolnosti. Zagreb: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti; 2011.

20. Vodič za poslodavce - Kako zaposliti osobu s invaliditetom? [Elektronička knjiga] Zagreb: Delegacija Europske Unije u Republici Hrvatskoj i Hrvatski zavod za zapošljavanje; 2011. (Online). Dostupno na:

http://www.hzz.hr/UserDocsImages/Kako_zaposliti_OI.pdf (6.9.2018.)

21. Narodne novine (2013). Zakon o socijalnoj skrbi. (NN, 157/2013) od 13.12.2013. (Online). Dostupno na:

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_12_157_3289.html (6.9.2018.)

22. Drugo lice invalidnosti. Registar prava. (Online). Dostupno na:

<https://drugo-lice-invalidnosti.org/images/files/Registar%20prava.pdf> (6.9.2018.)

23. Sedić B. Zdravstvena njega osoba s posebnim potrebama. Zagreb: Visoka zdravstvena škola; 2005.

Za obradu podataka u radu korišten je program:

24. Microsoft Excel 2013 [računalni program]. Washington: Microsoft Corp.; 2013.

8. SAŽETAK

Cilj rada bio je provjeriti znanja i stavove studenata Veleučilišta u Bjelovaru o osobama s invaliditetom, te ispitati postoji li razlika u znanju i stavovima studenata Veleučilišta u Bjelovaru ovisno o smjeru studiranja. U tu svrhu provedeno je istraživanje u kolovozu 2018. u kojem je sudjelovalo 323 studenta navedenog učilišta.

Prema rezultatima koji su dobiveni iz 30 pitanja upitnika, te obrađeni i prikazani pomoću grafičkih prikaza, znanja i stavovi studenata navedenog učilišta razlikuju se ovisno o smjeru studiranja (sestrinstvo, mehatronika i računarstvo) što se ponajviše vidi u pitanju broj 8 koje se odnosilo na mišljenje ispitanika o saznanju tko su osobe s invaliditetom. Od 77 (100%) ispitanika koji su odgovorili točno, njih 68 (88,3%) su studenti sestrinstva.

Svrha rada je uz osnovni cilj, bila pobliže opisati i objasniti vrste invaliditeta, prava osoba s invaliditetom, te ukazati na važnost edukacije društva o osobama s invaliditetom i objasniti svrhu medicinske sestre u toj ulozi.

Ključne riječi: znanja i stavovi, invaliditet, edukacija, prava osoba s invaliditetom

9. SUMMARY

Main task of this research is to examine knowledge and attitudes of the students at the University of Bjelovar about people with disabilities. The aim of this assessment was to question if there is a difference in knowledge and attitudes of the students at the University of Bjelovar due to different course of study. For that purpose was conducted a research in August 2018. This study examined 323 students.

According to the results given from 30 questions of survey, processed and shown with chart, there is a difference in knowledge and attitudes of the students at the University of Bjelovar due to different course of study what is most seen in question 8, concerning the opinion of the respondents about who are the persons with disabilities. 77 (100%) respondents answered correctly, and 68 (88,3%) of them are nursing students.

Purpose of this work except the main goal was to describe and explain the types of disabilities, indicate to the importance of educating society about people with disabilities and explain the role of a nurse in education.

Key words: knowledge and attitudes, disability, education, rights of persons with disabilities

10. PRILOZI

Upitnik koji je korišten u istraživanju:

Znanja i stavovi o osobama s invaliditetom

Obrazac se provodi anonimno u sklopu završnog rada. Obrazac je namijenjen isključivo studentima Veleučilišta u Bjelovaru. Hvala na odvojenom vremenu za ispunjavanje ankete.

*Obavezno

1. Dob: *

manje od 20 godina

20-29 godina

30-39 godina

40 ili više od 40 godina

2. Spol: *

Žensko

Muško

3. Stanujete: *

U gradu

U prigradskom naselju

Na selu

4. Status studenta: *

Redovni student

Izvanredni student

5. Godina studija: *

Prva godina studija

Druga godina studija

Treća godina studija

6. Smjer studija: *

Sestrinstvo

Mehatronika

Računarstvo

7. Koji izraz Vi najčešće koristite kada su u pitanju osobe s oslabljenim mentalnim ili fizičkim sposobnostima? *

Osobe s invaliditetom

Retardirane osobe

Bolesne osobe

Ostalo

8. Osobe s invaliditetom su: *

Osobe s mentalnom retardacijom

Osobe s oštećenjem vida, sluha, govornim komunikacijama i tjelesnim oštećenjima

Osobe sa sindromom Down

Osobe s autizmom

9. Najveći postotak zastupljenosti osoba s invaliditetom je u: *

Dječjoj dobi (0-19 god.),

Radnoj aktivnoj dobi (19-64 god.)

Starijoj dobnoj skupini (65 godina i više)

10. Prema općim sociodemografskim podacima iz 2017. godine u RH živi 511850 osoba s invaliditetom, što mislite koliko je djece? *

manje od 10%

više od 10%

11. Možete li samo po fizičkom izgledu prepoznati osobu s invaliditetom? *

Da

Ne

12. Poznajete li osobu s invaliditetom? *

Da

Ne

13. Kako ste se osjećali nakon susreta s osobom s invaliditetom? *

Nisam se susreo/la

Zahvalno za svoj život

Tužno, žalosno

Jednako kao nakon susreta s osobom koja nema invaliditet

14. Izbjegavate li kontakt s osobama s invaliditetom? *

Da

Ne

15. Biste li svome djetetu dopustili druženje s djetetom koje ima invaliditet? *

Da

Ne

Nisam siguran/sigurna

16. Ako ste na prethodno pitanje odgovorili "ne" ili "nisam siguran/sigurna" najbližnje obrazloženje odgovora je:

Jer se bojim za svoje dijete

Jer mislim da to nije zdravo za moje dijete

Jer ne želim da i moje dijete okolina "svrsta" u skupinu djece s invaliditetom

17. Kada biste saznali da ćete dobiti dijete s invaliditetom, što biste učinili? *

Prekinuli trudnoću

Nastavili normalno s trudnoćom

Nisam siguran/sigurna

18. Poznajete li osobu koja je samo iz tog razloga prekinula trudnoću? *

Da

Ne

19. Što mislite, je li normalno da djeca s invaliditetom idu u normalne škole? *

Da

Ne

Ovisi koje probleme dijete ima

20. Ako ste na prethodno pitanje odgovorili "ne", koji je odgovor najbliži razlogu Vašeg odgovora:

Zbog sigurnosti ostale djece

Zbog sigurnosti i kvalitete obrazovanja djece s invaliditetom

21. Jeste li ikada posjetili ustanovu za osobe s invaliditetom? *

Da

Ne, ali hito/htjela bih

Ne, nemam želju

22. Mislite li da društvo stigmatizira osobe s invaliditetom? *

Da

Ne

23. Mislite li da je u redu da osobe s invaliditetom budu zaposlene u restoranima i kafićima? *

Da

Da, ali kada bih znao/la, ne bih tamo išao/la

Ne

24. Da ste poslodavac biste li zaposlili osobu s invaliditetom? *

Da, naravno

Da, ali bih više pazio/la što radi i kako

Ne

25. Mislite li da je okolina prilagođena osobama s invaliditetom? *

Da, u potpunosti

Da, ali ne dovoljno

Ne

26. Jeste li ikada parkirali osobno vozilo na mjestu koje je predviđeno za osobe s invaliditetom? *

Da, radim to često

Da, slučajno u žurbi na nekoliko minuta

Ne, nikada

27. Mislite li da je osoba s potpunim oštećenjem vida sposobna svirati glazbeni instrument?

*

Da

Ne

28. Osobe s invaliditetom su prirodno agresivne? *

Da

Ne

29. Osobe s invaliditetom nisu sposobne iskazati osjećaje? *

Da

Ne

30. Mislite li da ste dovoljno informirani o osobama s invaliditetom? *

Da, znam većinu toga

Da, ali mogao/la bih se još educirati

Ne

IZJAVA O AUTORSTVU ZAVRŠNOG RADA

Pod punom odgovornošću izjavljujem da sam ovaj rad izradio/la samostalno, poštujući načela akademske čestitosti, pravila struke te pravila i norme standardnog hrvatskog jezika. Rad je moje autorsko djelo i svi su preuzeti citati i parafraze u njemu primjereno označeni.

Mjesto i datum	Ime i prezime studenta/ice	Potpis studenta/ice
U Bjelovaru, <u>28. 9. 2018</u>	Antonia Oršulić	<i>Antonia Oršulić</i>

Prema Odluci Veleučilišta u Bjelovaru, a u skladu sa Zakonom o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, elektroničke inačice završnih radova studenata Veleučilišta u Bjelovaru bit će pohranjene i javno dostupne u internetskoj bazi Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. Ukoliko ste suglasni da tekst Vašeg završnog rada u cijelosti bude javno objavljen, molimo Vas da to potvrdite potpisom.

Suglasnost za objavljivanje elektroničke inačice završnog rada u javno dostupnom nacionalnom repozitoriju

Antonia Oršulić

ime i prezime studenta/ice

Dajem suglasnost da se radi promicanja otvorenog i slobodnog pristupa znanju i informacijama cjeloviti tekst mojeg završnog rada pohrani u repozitorij Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu i time učini javno dostupnim.

Svojim potpisom potvrđujem istovjetnost tiskane i elektroničke inačice završnog rada.

U Bjelovaru, 28.9.2018.

Antonia Oršulić
potpis studenta/ice